

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ARCHIVNICTVÍ A POMOCNÝCH VĚD HISTORICKÝCH

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VOLBY DO ZASTUPITELSTVA MĚSTA TELČ (1848–1914)

Vedoucí práce: Mgr. Lenka Martínková Ph.D.

Autor práce: Mgr. Vladimír Havlík

Studijní obor: Historie – Archivnictví

Ročník: 4.

2017

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Telči 30. dubna 2017

.....
Vladimír Havlík

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat Mgr. Lence Martínkové Ph.D. za cenné rady a připomínky při vedení této bakalářské práce, za její vstřícné chování a trpělivost. Dále děkuji archivářům Státního okresního archivu v Jihlavě za pomoc při vyhledávání archivních materiálů, bez kterých by práce nemohla vzniknout, a v neposlední řadě patří dík mé rodině za podporu během celého studia.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá volbami do zastupitelstva města Telč mezi léty 1848–1914. Je rozdělena na tři tematické oddíly. V prvním je stručně představena kulturní a hospodářská situace města, která je doplněna o zařazení Telče do systému státní správy ve zkoumaném období. Druhý oddíl charakterizuje na základě vydaných pramenů zákonné normy upravující volby a fungování městské samosprávy, a to Prozatímní obecní zřízení, Obecní řád Markrabství moravského a Volební řád Markrabství moravského. Stěžejní třetí část se věnuje volbám do zastupitelstva města Telč, kdy jsou převážně podle protokolů ze schůzí výboru sestavovány jmenné seznamy jeho členů a náhradníků.

Klíčová slova

Telč, volby, obecní samospráva, dějiny správy

Annotation

The bachelor thesis deals with elections to the municipal council in Telč between the years 1848 and 1914. It is divided into three parts. In the first one, we introduce the cultural and economical background of the city and it is supplemented with inclusion of the city into the system of national administration during the period of our interest. On the basis of available documentation, the second part tries to characterize legal standards dealing with elections and municipal council, more precisely a Temporary city council, Municipal regulations of Margaviate of Moravia and Electoral regulations of Margaviate of Moravia. The third and the key part is focused on municipal elections in Telč, and nominal lists of the members and deputy officers are put together mainly on the basis of the committee meeting reports.

Keywords

Telč, elections, local administration, history of administration

Obsah

Úvod	7
1. Město Telč od 2. poloviny 19. století do roku 1914	9
1. 1. Kulturní a hospodářská situace.....	9
1. 2. Začlenění města do systému státní správy	13
2. Zákonné normy upravující volby a fungování městské samosprávy	14
2. 1. Prozatímní obecní zřízení.....	15
2. 2. Obecní řád Markrabství moravského.....	16
2. 3. Volební řád Markrabství moravského	19
3. Volby do zastupitelstva města Telč	23
3.1. Volební rok 1850.....	23
3.2. Volební rok 1861	24
3.3. Volební rok 1864.....	25
3.4. Volební rok 1867.....	26
3.5. Volební rok 1870.....	27
3.6. Volební rok 1874.....	28
3.7. Volební rok 1877.....	29
3.8. Volební rok 1880.....	30
3.9. Volební rok 1883.....	33
3.10. Volební rok 1886.....	36
3.11. Volební rok 1889.....	37
3.12. Volební rok 1892.....	38
3.13. Volební rok 1895.....	40
3.14. Volební rok 1899.....	42
3.15. Volební rok 1902.....	44
3.16. Volební rok 1905.....	45
3.17. Volební rok 1908.....	47
3.18. Volební rok 1911.....	48
Závěr	51
Prameny a literatura	53
1. Prameny	53
1. 1. Nevydané.....	53

1. 2. Vydané	53
2. Literatura.....	54
Přílohy.....	56

Úvod

„Základem svobodného státu jest obec svobodná,“¹ tak zní první článek Stadionova Prozatímního obecního zřízení a s jistým zjednodušením můžeme konstatovat, že se do jediné věty zákona podařil shrnout zásadní výsledek revolučního roku 1848, zavedení volené samosprávy.

Bakalářská práce se zabývá volbami do zastupitelstva města Telč od roku 1848 do vypuknutí světové války v roce 1914. K výběru tohoto tématu mě motivovala řada okolností, v první řadě to byla skutečnost, že jsem po celý život občanem Telče a prožil jsem zde většinu svého života. Dále ve výběru hrálo roli moje dosavadní studium, jako absolventa pedagogické fakulty oboru občanská výchova mě přirozeně zajímal vznik občanské společnosti, její formování a fungování.

Úvodní kapitola nesoucí název Město Telč od 2. poloviny 19. století do roku 1914 je zaměřena na stručné představení významných kulturních² a hospodářských³ momentů ve městě a také je zde Telč zařazena do systému státní správy, která se ve vymezené době několikrát proměnila.⁴

Druhá kapitola se věnuje zákonným normám, které ovlivňovaly činnost městské samosprávy⁵ a definovaly legální průběh voleb (Prozatímní obecní zřízení, Obecní řád

---

¹ HAASE, Gotlieb, *Prozatímní zákon obecní*, Olomouc 1849, (nestránkováno).

² Kromě jiného se kulturnímu životu v Telči věnují práce TIRAY, Jan, *Vlastivěda moravská. Telecký okres*, Brno 1913; MELMUKOVÁ, Eva, *Historická úloha Telče v procesu národního obrození*, in: *Vlastivědný sborník Vysočiny: oddíl věd společenských VI.*, Jihlava 1988; SVOBODA, Otto, *Knihkupec a nakladatel Emil Šolc*, in: *Jubilejní pátá zpráva Muzejního spolku v Telči*, Telč 1997; HRDLIČKA, Josef a kol., *Telč 900 let (1099–1999)*, Telč 1999; Kolektiv autorů, *150 let Gymnázia Otokara Březiny v Telči 1852–2002*, České Budějovice 2002. Dále je pro zkoumání tohoto tématu neocenitelná literatura zaměřená na jednotlivé spolky, z nich konkrétně Kolektiv autorů, *100 let dobrovolného požárního sboru v Telči 1873–1973*, Telč 1973; BENEŠOVÁ, Helena – HAJNOVÁ, Marie, *100 let tělovýchovy v Telči 1890–1990*, Telč 1990.

³ Hospodářský stav Telče na přelomu století je rozebírán v pracích JANÁK, Jan, *Dělníci, mistři a úředníci továrny na jemná sukna v Telči 1807–1861*, in: *Vlastivědný sborník Vysočiny: oddíl věd společenských IX*, Jihlava 1995; CILA, Richard – SMUTNÝ, Bohumír, *100 let místní dráhy Kostelec – Třešť – Telč 1898 – 1998*, Brno 1998; Kolektiv autorů, *Historický atlas měst České republiky. Svazek č. 10 Telč*, Praha 2001, (nestránkováno); HAHN, Henry, *Historie poštovníctví v Telči a okolí*, České Budějovice 2003.

⁴ Státní správou v Telči se zabíral především ZADRAŽIL, Oldřich, *Město Telč a státní správa*, in: *Jubilejní pátá zpráva Muzejního spolku v Telči*, Telč 1997; dále je zmíněna v dílech NEKUDA, Vladimír a kol., *Dačicko, Slavonicko, Telčsko*, Brno 2005 a MLEZIVA, Štěpán, *Retrospektivní přehled územních jednotek a územních celků od roku 1850 do současnosti*, Praha 2010.

⁵ Místní samospráva je obecně představena v HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan, *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*, Praha 2007; s přihlédnutím na moravská specifika pak SCHELLE, Karel, *Organizace veřejné správy v letech 1848–1948*, Brno 1993 a SCHELLE, Karel, *Organizace veřejné správy na Moravě a ve Slezsku v letech 1848–1948*, Ostrava 2013.

Markrabství moravského, Volební řád Markrabství moravského), děje se tak převážně na základě vydaných právních pramenů.⁶

Stěžejní třetí kapitola se zabývá volbami do zastupitelstva v Telči, je členěna podle volebních roků. Bohužel se nedochovaly volební listiny, a proto kapitola vychází hlavně z protokolů⁷ a spisového materiálu⁸ městské provenience, jež jsou součástí fondu Archiv města Telč uloženého v Jihlavě. Protokoly jsou až do roku 1861 vedeny v německém jazyce a v jejich zapisování se vystřídalo hned několik osob.⁹ Spisový materiál je, co se týče tématu voleb, značně mezerovitý. Ve větší míře obsahuje rezignační dopisy zastupitelů, dále se podařilo dohledat vyhlášku o výsledcích voleb z roku 1883 a pozvánku na slavnostní slib nově zvoleného představenstva obce (1892). Zajímavostí je agitační leták, jenž se snaží ovlivnit voliče před nadcházejícími volbami (1880).

Cílem práce je sestavit jmenné seznamy členů výboru a náhradníků. Dále rozkrýt personální obsazení představenstev v jednotlivých volebních intervalech. Pokud se ve výše jmenovaných pramenech uvádí i povolání členů zastupitelstva nebo členů volebních komisí, pak to v textu práce není opomenuto.

---

⁶ HAASE, Gotlieb, *Prozatímní zákon*, (nestránkováno); GALUSEK, Villibald, *Obecní řád pro markrabství Moravské ze dne 15. března 1864, z. z. č. 4, se všemi do měsíce prosince 1891 vyhlášenými měnicími a doplňujícími zákony a nařízeními s připojeným říšským obecním zákonem ze dne 5. března 1862, ř. z. č. 18, po té řád o volení v obcích pro markrabství Moravské a zákon domovský ze dne 3. prosince 1863, z. z. č. 105, se dřívějšími domovského práva se týkajícími předpisy, a sice: konskripčním patentem z roku 1804, prozatímním obecním zákonem z roku 1849 a obecním zákone z roku 1859, jež na základě nálezů c. k. správního soudního dvoru, c. k. ministerstva vnitra, říšského soudu a nejvyššího soudního dvoru vysvětlil Villibald Galusek, Brno 1892 a Kolektiv autorů, *Volební řád pro obce markrabství Moravského doplněný všemi zákonnými doplňky vyhlášenými do konce roku 1896*, Kroměříž 1897.*

⁷ Státní okresní archiv Jihlava (dále jen SOkA Jihlava), fond Archiv města Telč, inv. č. 152, Protokol jednací radní 1850–1884.

SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 157, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912.

SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 158, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1912–1923.

⁸ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, kart. 139, inv. č. 624, Obecní záležitosti, volby, domovská příslušnost 1877.

SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, kart. 139, inv. č. 627, Obecní záležitosti, volby, domovská příslušnost 1880.

SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, kart. 139, inv. č. 630, Obecní záležitosti, volby, domovská příslušnost 1883.

SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, kart. 151, inv. č. 654, Obecní zastupitelstvo – volby, odmítnutí funkce, ztráta členství 1885–1940.

⁹ září 1862 – prosinec 1874 Přibislavský

leden – květen 1875 Josef Ryšánek

červenec 1875 – prosinec 1911 Ignác Rod

únor 1912 – červenec 1914 (dále pokračoval) Šmikmátor

1. Město Telč od 2. poloviny 19. století do roku 1914

1. 1. Kulturní a hospodářská situace

Revoluční rok 1848 proběhl v Telči ve srovnání s většími městy království v celku poklidně.¹⁰ Objevovaly se menší výtržnosti na telčském náměstí, které zaznamenal ve svém deníku Jan Kypka, avšak ani tyto dramatické okamžiky ho neodradily přijmout místo na zdejší dívčí škole. Že nedošlo k živelným bouřím a ztrátám na životech, můžeme přičítat předcházejícímu blahosklonnému přístupu Leopolda II. Podstatzkého a jeho kanceláře k místním lidem.¹¹

Významným počinem pro Telč byla přeměna hlavní školy v nižší reálku, která započala výzvou ministerstva z roku 1849 a definitivně byla ukončena vznikem školy roku 1852. Přesně o deset let později se podařilo vyjednat povolení pro hlavní vyučovací jazyk, tím se nově stala čeština. Tak byla v Telči založena „*první střední škola s vyučovacím jazykem českým na Moravě*“.¹²

V profesorském sboru školy se vystřídaly osobnosti národního i regionálního významu, mezi nejznámější můžeme zařadit druhého ředitele reálky Karla Jaroslava Mašku,¹³ pro místní historiografii jsou důležití Jan Beringer a Jaroslav Janoušek.¹⁴ Také mnozí studenti byli v průběhu studia i po jeho absolvování velmi aktivní, například maturant z roku 1887 Václav Jebavý, dnes známější pod pseudonymem Otokar Březina, František Staněk,¹⁵ Jaroslav Pantoflíček¹⁶ a další.¹⁷ Profesori a jejich studenti se významnou měrou podíleli na společenském a kulturním životě ve městě.

Aktivita profesora Janouška při uspořádávání městského archivu vedla nakonec k založení telčského muzea, za nezbytné podpory městské rady se tak stalo roku 1886. Brzy začal zakladatel spolupracovat s kolegou Beringerem, jenž sepsal první inventář sbírek a po smrti Janouška se stal správcem muzea.¹⁸

---

¹⁰ HRDLIČKA, Josef a kol., *Telč 900 let*, s. 36.

¹¹ MELMUKOVÁ, Eva, *Historická úloha*, s. 46.

¹² Kolektiv autorů, *150 let Gymnázia*, s. 18.

¹³ Uznávaný vědec známý svými archeologickými nálezy v jeskyni Šipka.

¹⁴ Tamtéž, s. 21–22.

¹⁵ Maturoval v roce 1884, budoucí poslanec, předseda Poslanecké sněmovny v letech 1932–1935.

¹⁶ Absolvoval v roce 1892, dále působil jako geodet. Účastnil se mírové konference v Paříži a aktivně se podílel na vytyčování státních hranic Československé republiky.

¹⁷ Tamtéž, s. 44–59.

¹⁸ MELMUKOVÁ, Eva, *Historická úloha*, s. 48.

Po celé zemi se s občanskou společností začala rozvíjet také spolková činnost, Telč nebyla výjimkou. Jeden z prvních spolků vzešel ze školního prostředí, a to konkrétně Učitelův spolek ustanovený roku 1869.¹⁹

Dne 10. prosince 1871 byly sepsány a odeslány ke schválení stanovy Občanské besedy. Stanovy kromě jiných podepsali i František Kianek starosta Telče (při první valné hromadě Besedy byl zvolen jejím prvním místopředsedou) a jeho následovník v úřadu advokát Dr. Josef Sobotka, který se stal předsedou spolku a zůstal jím po celých dlouhých sedmáct let. Občanská beseda si vytvořila svoji vlastní knihovnu, odebírala několikery noviny, pořádala divadelní představení, zábavy a v Telči organizovala peněžní sbírky pro stavbu Národního divadla a také pro podporu nově založené Ústřední Matice školské. I pozdější starostové Telče Alois Petzl a Václav Povolný se postupně stali jejími členy. Z Občanské besedy vzešla iniciativa usilující o založení Muzejního²⁰ a Okrašlovacího spolku (oba 1897).²¹ Okrašlovací spolek, pod vedením Dr. Petra Kusaly, se zasadil o zalesnění Oslednic.²²

Mezi další aktivní spolky v Telči můžeme zařadit Tělocvičnou a hasičskou jednotu Sokol. Její první valná hromada se konala 28. dubna 1873 a utvořila se ze spolku nesoucího název Sokol – hasič, jenž vznikl o rok dříve z podnětu ředitele reálky Jana Mládky.²³ Časem se „zájmy hasičů a sokolů začaly natolik rozcházet, že v roce 1890 se jednoty rozdělila na Tělocvičnou jednotu Sokol a Sbor dobrovolných hasičů.“²⁴ Založením dobrovolných hasičů Telč získala alespoň základní včasnou pomoc v boji s obávaným živlem, Sokol se zase ve městě postaral o sportovní vyžití.

Téhož roku, co bylo založeno městské muzeum, dochází ke vzniku Národní jednoty pro jihozápadní Moravu, ta si kladla za cíl podporovat politický a ekonomický život v regionu. Čelními představiteli byli profesor reálky Leandr Čech a v této době už bývalý starosta Dr. Josef Sobotka. Naneštěstí pro Telč přesídlila Národní jednota pro jihozápadní Moravu dva roky po svém založení do Brna a ve městě zůstala pouze její pobočka.²⁵

Zásluhu na založení Národní jednoty měl také knihkupec a nakladatel Emil Šolc, který se do Telče přistěhoval 1. září 1884, ve svých třidvaceti letech navázal vztahy

---

¹⁹ BERINGER, Jan – JANOUŠEK, Jaroslav, *Město a panství Telč*, in: DRDÁCKÝ, Miloš (ed.), *Dějiny Telče v díle místních historiků*, Semily 2004, s. II–43.

²⁰ Muzejní spolek se po velkém požáru v roce 1900 zasloužil o zachování historického rázu náměstí.

²¹ *Občanská beseda v Telči 1872–1897*, Kutná Hora 1897, s. 8–42.

²² TIRAY, Jan, *Vlastivěda moravská*, s. 150.

²³ Kolektiv autorů, *100 let dobrovolného požárního sboru*, s. 23.

²⁴ BENEŠOVÁ, Helena – HAJNOVÁ, Marie, *100 let tělovýchovy*, s. 2.

²⁵ HRDLÍČKA, Josef a kol., *Telč 900 let*, s. 38–39.

s českou domácí intelektuální společností a při vzájemné podpoře začali realizovat vydávání čtrnáctideníku Orel (1885) a čtrnáctideníku Orlice (1886), ve městě tedy vycházely každý týden jedny noviny. Šolc se nebál vydávat i díla politicky ožehavá a za vydání spisku Františka Serbného (Rakouský spolek s Německem) byl vyšetřován pro velezradu. Konfiskace nebo soudy tu nebyly výjimečné, ale Šolc se cenzury nikdy nezalekl a pokračoval nadále ve své tvořivé práci.²⁶

Z předchozího textu vidíme, že kulturní a společenský život v Telči ve druhé polovině 19. století vzkvétal, odlišný stav panoval v ekonomické a hospodářské oblasti.²⁷ Většina obyvatel pracovala i nadále v zemědělství, protože zde nebyla v dostatečné míře rozvinuta průmyslová výroba. V Telči totiž v této době existoval jediný větší podnik, jenž se zabýval výrobou jemného sukna, navíc období své největší slávy a rozkvětu měl dávno za sebou.

Tato továrna byla založena už v roce 1807 podnikatelem Jakubem Langem, jejím hlavním odběratelem byla armáda, obzvláště zvýšený odbyt za rakousko-francouzských válek zapříčinil nebývalý rozmach podniku. V roce 1839 po smrti Ludwiga Langa přešla do vlastnictví rodiny Biedermanů, kteří ji spravovali až do jejího zániku. Na počátku padesátých let přichází vážná krize, která zapříčinila pozastavení provozu na téměř celý rok, obnovená výroba netrvala dlouho a už na konci desetiletí byla produkce definitivně zastavena. Na počátku roku 1861 došlo k nevyhnutelnému, „*rytíř Simon Biedermann a jeho tři společníci Hermann, Anton a Gustav Biedermanovi oznámili, že se soukenické výroby v Telči vzdali a požádali Krajský soud v Jihlavě o zrušení firmy.*“²⁸

Úpadek textilního průmyslu v Telči zapříčinil nedostatek vody. Také velké vzdálenosti mezi jednotlivými provozovny rozmístěnými v okolí značně zdražovaly provoz. Nový majitel Aron Löwi sice přesunul roku 1863 výrobu do nedalekého Krahulčí, ale doby, kdy továrna zaměstnávala až tisíc dělníků, byly nenávratně pryč.²⁹

Vedle textilního průmyslu v Telči fungovala kotlíkářská dílna s kovárnou Josefa Vystrčila, která vyráběla především vybavení pro lihovary. Její vznik je datován do roku 1858, v devadesátých letech byla tamní výroba rozšířena o produkci zemědělských strojů.³⁰

---

²⁶ SVOBODA, Otto, *Knihkupec a nakladatel*, s. 55–57.

²⁷ HRDLIČKA, Josef a kol., *Telč 900 let*, s. 41.

²⁸ JANÁK, Jan, *Dělníci, mistři a úředníci*, s. 133.

²⁹ Kolektiv autorů, *Historický atlas*, (nestránkováno).

³⁰ Tamtéž.

V kraji známá byla při škole založená Lidová malírna (4. října 1908), která nabízela sortiment ručně malovaného porcelánu. V kuratoriu školy figuroval i Matěj Stocker, tehdejší starosta města.³¹

Hlavním důvodem nedostatečné industrializace v Telči bylo poměrně dlouhou dobu chybějící napojení na železniční síť a tím nemožnost efektivně dovážet suroviny potřebné pro rozvoj průmyslu nebo naopak odvážet už hotové produkty. Tento neuspokojivý stav se měl změnit, první návrhy možných tras se začaly objevovat v 80. letech 19. století. Projekt přibrzdil nedostatek kapitálu, velkou iniciativu při řešení financování stavby projevil na Moravském zemském sněmu, tehdy už jeho poslanec, Dr. Josef Sobotka. V časopise Orlice se objevila výzva Národní jednoty pro jihozápadní Moravu týkající se uspořádání petice, která měla být předána ministerstvu obchodu a říšské radě ve Vídni. Městští zastupitelé v Telči si uvědomovali význam zamýšlené stavby, a proto navrhovali zemskému sněmu různé varianty financování.³²

V září 1897 se po dlouhých letech plánování započalo se stavbou. O měsíc později vznikla Akciová společnost místní dráhy Kostelec – Telč a na její valné hromadě byli do správní rady kromě jiných zvoleni Václav Povolný (starosta Telče) a Dr. Josef Sobotka, ten se stal jejím předsedou. Stavba probíhala bez větších těžkostí, jedinou výjimkou byl spor o název zastávky v Telči,³³ dokončena byla 13. srpna 1898. Vzhledem k neshodám s vídeňskými úřady představitelé města odmítli uspořádat oficiální oslavu této události, pouze děkan Hrudička novou trať za přítomnosti mnohých obyvatel “posvětil“. Roku 1902 byla trať prodloužena přes Dačice až do Slavonic, tím byla výstavba místní dráhy definitivně dokončena.³⁴

Spojení s okolním světem zajišťovala a po dostavění železnice s ní úzce souvisela i poštovní doprava. Do roku 1849 byla docházející i odesílaná pošta v Telči zajišťována pěším poslem do Stonařova. Následně byla zavedena povozná pošta z Telče do Želetavy a Jihlavy, která byla v roce 1860 rozšířena o spoj do Dačic. Na nové železniční trati posléze fungovaly ambulantní poštovní úřady, jež poštovní komunikaci podstatně urychlily.³⁵

---

³¹ FROMEK, František, *Lidová malírna v Telči*, Jihlava 1912, (nestránkováno).

³² CILA, Richard – SMUTNÝ, Bohumír, *100 let místní dráhy*, s. 3–7.

³³ Představenstvo Telče žádalo ministerstvo železnic, aby se používal pouze český název i v německém textu, německá podoba Telčch měla být s ohledem na city místního obyvatelstva vynechána. Ministerstvo danou věc prošetřilo a stavebnímu vedení nařídilo, aby všechny stanice měly český i německý název. Tamtéž, s. 15–16.

³⁴ Tamtéž, s. 15–19.

³⁵ HAHN, Henry, *Historie poštovníctví*, s. 23.

1. 2. Začlenění města do systému státní správy

Telč byla po celou zkoumanou dobu součástí Markrabství moravského a také zde z hlediska finanční správy v daném čase nepřerušovaně sídlil berní úřad.³⁶ Podle toho, jak docházelo ke změnám v krajské a okresní státní správě i samosprávě, můžeme rozdělit dané období na tři etapy 1850–1855, 1855–1868 a 1868–1914.

1850–1855

Telč v této době náležela do Brněnského kraje, ten se dále členil na politické okresy. Na této úrovni správy bylo město součástí politického okresu Dačice, zde také sídlil úřad okresního hejtmanství. Telč se stala centrem soudního okresu.³⁷

1855–1868

Po reorganizaci správy město patřilo do nově vytvořeného Jihlavského kraje, vznikl zde smíšený politický a soudní okresní úřad.³⁸ Smíšený okres Telč se co do územní rozlohy shodoval s dřívějším soudním okresem, to také znamenalo, že se tehdy zařadil mezi největší na Moravě.³⁹

1868–1914

Po zrušení krajů a smíšených okresních úřadů došlo k novému rozčlenění na politické okresy, v nichž sídlila nově organizovaná okresní hejtmanství, „*Telč se vrátila pod politickou pravomoc Okresního hejtmanství v Dačicích a zůstala sídlem okresního soudu.*“⁴⁰ Bohužel tímto rozhodnutím ztratila Telč na své důležitosti. V dalších dlouhých letech zapříčinil tento stav stagnaci v oblasti správy a vynutil si pozdější snahu danou situaci změnit. Jako důvody takového neblahého rozhodnutí vidí Zadražil „*v nezájmu tehdejší německé správy města nebo v přesvědčení, že další experiment se státní správou nebude mít dlouhého trvání.*“⁴¹

---

³⁶ MLEZIVA, Štěpán, *Retrospektivní přehled*, s. 235.

³⁷ Tamtéž, s. 70.

³⁸ Tamtéž, s. 78.

³⁹ ZADRAŽIL, Oldřich, *Město Telč*, s. 22.

⁴⁰ NEKUDA, Vladimír a kol., *Dačicko, Slavonicko, Telčsko*, s. 809.

⁴¹ ZADRAŽIL, Oldřich, *Město Telč*, s. 22.

2. Zákonné normy upravující volby a fungování městské samosprávy

Po nastolení konstituční monarchie a následném rozhodnutí o postupném zrušení vrchnostenské správy, se začala řešit otázka, jakým způsobem staletými zavedený způsob správy v první instanci nahradit.

Hned v první ústavě Pillersdorfově z 25. dubna 1848, ale především v návrhu kroměřížské ústavy, se „*jako nezadatelná práva obce prohlašovala svobodná volba zástupců, přijímání členů do obecního svazku, správa vlastního jmění a výkon místní policie atd.*“⁴² Tyto hlavní zásady se posléze promítly i do březnové Stadionovy ústavy a hlavně do první zákonné úpravy obecních záležitostí tzv. Stadionova prozatímního obecního zřízení vydaného v Olomouci 20. března 1849.⁴³ Podle něj se uskutečnily dne 8. dubna 1850 první a na deset let poslední volby do obecních výborů. Příčinou bylo obnovení absolutismu a zrušení ústavnosti, i když prozatímní zřízení zůstalo i nadále v platnosti a s ním i místní samospráva. Po uplynutí tříletého funkčního období byly nařízením č. 46 / 1854 ř. z. ponechány výbory a představenstva ve svém úřadě až do vydání nového obecního zřízení. Ještě před tím došlo k zákazu účasti veřejnosti na jednáních obecních orgánů.⁴⁴

Na nové obecní zřízení se čekalo až do roku 1859, ovšem z něj se v praxi ujaly pouze paragrafy týkající se domovského práva. Po zrušení absolutismu a vydání Říjnového diplomu byly v roce 1860 vypsány druhé volby do místních samospráv.⁴⁵ Teprve 5. března 1862 vešel v platnost rámcový říšský obecní zákoník, který v mnoha ohledech navazoval na prozatímní Stadionovo obecní zřízení, a k němu byly dále vyhotoveny prováděcí zákony jednotlivých zemí. Pro Moravu bylo vydáno obecní zřízení a volební řád roku 1864, „*tím začalo formování definitivní organizace územní samosprávy.*“⁴⁶

---

⁴² SCHELLE, Karel, *Organizace veřejné správy na Moravě a ve Slezsku*, s. 26.

⁴³ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan, *Dějiny správy*, s. 298.

⁴⁴ SCHELLE, Karel, *Organizace veřejné správy v letech 1848–1948*, s. 40.

⁴⁵ Týž, *Organizace veřejné správy na Moravě a ve Slezsku*, s. 29.

⁴⁶ Tamtéž, s. 29.

2. 1. Prozatímní obecní zřízení⁴⁷

V prvním článku zákona se uvádí, že „základem svobodného státu jest obec svobodná.“ Šlo o zásadní konstatování pro celé prozatímní obecní zřízení i pro další v návaznosti vydávané zákony upravující obecní samosprávu. Zákon rozděloval obce do tří kategorií. Jednalo se o obce místní, okresní a krajské, přičemž pozornost byla věnována především nejmenšímu článku tzn. obci místní, pro kterou se předobrazem stala josefínská katastrální obec.⁴⁸

Druhý článek vymezoval působnost obce, rozděloval ji na přirozenou a přenesenou. Přirozená působnost se vztahovala „bezprostředně k prospěchu obce samé, a co se v mezích jejích auplně provesti dá.“ Přenesená působnost se týkala jednání, „která se vznášejí na obec od státu v cestě delegační.“

V místní obci se rozeznávaly „*audové obce (sousedé nebo příslušníci obce) a cizinci.*“ Mezi sousedy patřili ti, kteří platili určitou výši přímých daní ze svých nemovitostí či živností, žili v dané obci a byli za sousedy řádně uznáni. Příslušníkem se stával každý, kdo se v obci narodil nebo byl přijat na základě usnesení obce, případně i po čtyři roky pobývajícím cizinec bez jiné řádné domácí příslušnosti. Cizinci byli všichni ostatní přebývajícím v obci. Dále zákon vymezoval jejich práva a povinnosti včetně práva volebního.

V § 28. zákona se definovalo aktivní volební právo. Právo volit měli všichni obecní sousedé a z příslušníků obce konkrétně duchovní, státní úředníci, vojenští důstojníci, osoby s akademickým titulem a učitelé.

Právo hlasovací se mělo vykonávat osobně, ale povolovaly se výjimky. Nesvéprávní a nezletilí byli zastoupeni svým opatrovníkem, za manželky volili jejich manželé, za vdovy případně neprovdané ženy volili jejich plnomocníci. Také pokud se některý z plnoprávných voličů nemohl dostavit k volbě, přistupovalo se k možnosti zastoupení při řádně vystavené plné moci.

Právo být zvolen měli všichni sousedé nebo příslušníci obce rakouského státního občanství vyjma žen, neplnoletých, nesvéprávných, osob vykonávajících aktivně vojenskou službu, obecních úředníků a služebníků a příliš chudých, dále se vylučovali

---

⁴⁷ Pokud nebude uvedeno jinak, podkapitola a citace v ní vychází z HAASE, Gotlieb, *Prozatímní zákon*, (nestránkováno).

⁴⁸ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan, *Dějiny správy*, s. 298.

z pasivního volebního práva dlužníci a usvědčení zločinci, kteří tak přicházeli o svoji čest.

Samotná volba se měla uskutečnit na základě majetkového cenzu, kdy se měly vytvořit dva až tři volební sbory podle odvedených přímých daní. Tak vznikla skupina velkých, (středních) a malých poplatníků (počet voličů v nich se logicky značně lišil), přičemž každá volila třetinu (v případě utvoření dvou sborů, polovinu) budoucích členů obecního výboru a jejich náhradníky. Čestní měšťané byli zařazeni do skupiny velkých poplatníků přímé daně. Šest týdnů před volbami měly být hotovy volební seznamy a další měsíc do nich mohlo být nahlíženo, případně se daly proti jejich podobě vznášet námítky. Každý sbor volil ze všech možných kandidátů a byla-li stejná osoba zvolena více sbory současně, musela se rozhodnout, od kterého přijme svůj mandát. Zákon dále přesně upravoval počty zvolených členů výboru (podle množství volitelů) a náhradníků (polovina členů výboru).

Samotné hlasování probíhalo dle prozatímního zřízení před představenými obce ústně a veřejně, přičemž se hned zapisovalo do volebního protokolu. Zvolení členové výboru si mezi sebou volili představené obce včetně purkmistra (představeného, starosty), podmínkou bylo, aby tito nebyli navzájem spřízněni. Náhradníci, výbor a představení se volili na funkční období o délce tří let.

Dále zákon přesně stanovoval práva a povinnosti v přirozené působnosti obce, např. v oblasti správy obecního majetku, vztahu k úředníkům a služebníkům a nutnosti starat se o veřejnou bezpečnost. Také definoval výkon samosprávy obce, jak by mělo probíhat hlasování a jaké kompetence po zvolení získává obecní výbor a purkmistr. V závěru ještě nařizoval zákon purkmistrovi dohled nad přenesenými působnostmi (vybírání přímých daní, ubytování vojska, rekrutování vojáků, vydávání domovských listů, kontrolování měř a vah atd.).

2. 2. Obecní řád Markrabství moravského⁴⁹

Obecní řád rozlišoval údy obce a přespolní.

Údové obce jsou:

- 1) příslušníci obce⁵⁰*

---

⁴⁹ Pokud nebude uvedeno jinak, podkapitola a citace v ní vychází z GALUSEK, Villibald, *Obecní řád*.

⁵⁰ Všichni, kteří mají v obci domovské právo.

2) *sousedé*⁵¹

3) *společníci*⁵²

Obecní zastupitelstvo se členilo na výbor a představenstvo. Funkční období bylo opět tříleté. Počet členů obecního výboru se určoval na základě množství oprávněných volitelů, minimální počet byl stanoven na osm členů u obcí, které měly méně než sto volitelů a kde se vytvořily pouze dva voličské sbory. Maximálního počtu třiceti členů dosahovaly obce s více jak šesti sty voliči. Navíc tu byli ještě náhradníci, jejichž počet byl stanoven na polovinu členů výboru. Představenstvo se skládalo z obecního představeného a nejméně ze dvou radních neboli obecních starších, těch však nemělo být více než jedna třetina výboru. Představenstvo se ustavovalo z obecního výboru, proto platilo, že člen představenstva byl současně členem výboru. Každá řádně zvolená osoba byla dle obecního řádu povinna vykonávat daný úřad, pouze duchovní, učitelé, vojáci, dvorští služebníci, úředníci státní, zemští, občané zvolení již v předchozím volebním období nebo řadící se mezi nejvyšší poplatníky, tělesně postižení, dlouhodobě nemocní, kvůli práci v obci nepřítomní nebo starší šedesáti let mohli úřad odmítnout. V opačném případě hrozila pokuta ve výši sto zlatých.

Představený obce a obecní starší byli zavázáni „*slíbiti na místě přísahy, že chtějí Císaři Pánu věrni a jeho poslušni býti, zákony zachovávat a povinnosti své svědomitě plniti.*“ Členové výboru a náhradníci vykonávali svoji funkci bez nároku na finanční odměnu. Představený a obecní starší byli odměňováni za svoji práci na základě obecního usnesení.

Působnost obce se rozdělovala dle obecního zřízení na přenesenou a samostatnou. Do samostatné působnosti náležela správa obecních záležitostí, hlavně obecního majetku. Obec měla zajišťovat bezpečnost osob a jejich vlastnictví, provozuschopnost obecních cest a silnic, mostů, dohlížet na prodej potravin na trhu, a zvláště dbát na přesnost měř a vah. Do obecní kompetence spadal i dohled nad zdravím (tzv. zdravotní policie), mravy, čeledním řádem. Obec vydávala stavební povolení, dohlížela na správnou ochranu před požáry, starala se o chudé a dobročinné ústavy, účastnila se zřizování a správy škol středních a obecných a také urovnávala spory mezi obyvateli.

---

⁵¹ Nositelé sousedského práva občanského.

⁵² Usedlí občané bez domovského práva vlastníci v obci nemovitý majetek nebo živnost.

Přenesená působnost znamenala spoluúčast na státních záležitostech, kdy byla obec podřízena orgánům státních úřadů. Spoluúčast mohla být obcím nařízena pouze zákonnou formou. Spolupráce se týkala věcí civilních, trestních, politické správy, volebních, živnostenských, zdravotních, zemědělských, daňových a mnoha dalších. „*Přenesená působnost obcí byla tedy velmi rozsáhlá a obecní orgány nesmírně zatěžovala. Zejména pohlcovala velmi omezené finanční zdroje.*“⁵³

Obecní výbor byl orgán usnášeníschopný a dohlížecí, avšak přímo moc výkonnou postrádal. Co se týče jeho agendy, měl se radit o věcech hospodářských, zejména jak se mělo nakládat s obecním majetkem, a zaobíral se rozpočtem příjmů a výdajů. Výboru byla svěřena péče o personální obsazení obecních pracovníků a úředníků potřebných pro záležitosti představenstva.

K hlavním činnostem výboru patřila volba představenstva, propůjčování práva domovského, sousedského a udělování čestného občanství, dále patronátní právo a propůjčování fundací. V oblasti zřizování místní policie a dohledu mohl výbor pokutovat do výše deseti zlatých a nařídit vězení o délce osmačtyřiceti hodin. Kromě toho se výbor měl starat o finanční zajištění věnované na péči a zaopatřování chudých. Obecnímu výboru příslušel dohled nad rozhodnutími představenstva a řešil stížnosti na jeho opatření. Výbor měl právo zřizovat komise, které měly za úkol zkoumat a navrhnout vhodná řešení aktuálních problémů, také byl povinen několikrát do roka přezkontrolovat hospodaření obce a pokladnu.

Výbor se měl scházet dle potřeby, ale nejkratší možný interval byl stanoven na čtvrtinu roku. Svolával jej představený obce, pokud by nemohl, tak jeho náměstek. Představený inicioval schůzi, jestliže si to přála třetina členů výboru anebo k tomu daly podnět okresní politický úřad, případně okresní zastupitelstvo.

Aby bylo usnesení výboru platné, musely se sejít alespoň dvě třetiny jeho členů. Výjimku tvořila pouze situace, kdy výbor jednal v téže věci už podruhé, pak postačovala k rozhodnutí přítomnost nejméně poloviny členů. Výboru předsedal představený nebo jeho náměstek, v jiném případě by byla schůze prohlášena za neplatnou. Předsedajícimu patřilo úvodní slovo, řídil diskusi, hlasování a samotné jednání zakončoval. Pro schválení nebo odmítnutí návrhů v zastupitelstvu byla potřebná nadpoloviční většina hlasů přítomných členů, představený se v první fázi zdržoval hlasování a jeho hlas rozhodoval jen při patovém stavu.

---

⁵³ SCHELLE, Karel, *Organizace veřejné správy na Moravě a ve Slezsku*, s. 33–34.

Hlasování se dělo ústní formou, povstáním ze svého místa nebo hlasovacími lístky. Zasedání probíhala veřejně, jen v odůvodněných případech, z podnětu představeného nebo tří členů výborů, se mohla jednání konat bez přítomnosti veřejnosti. Představený měl právo přihlížející osoby, pokud svým jednáním opětovně narušovaly chod jednání, nechat vyvést.

O jednáních se vedl protokol, který podepisovali představený, dva členové výboru a také samotný zapisovatel. Do tohoto protokolu mohl následně nahlédnout každý člen obce, který v ní odváděl přímou daň.

Obecnímu představenstvu náležela moc výkonná. Obecní starší byli odpovědni přímo představenému obce a měli plnit veškerou agendu, kterou jim dal na starost. Představený řídil všechny osoby pracující pro obec. Též mu náleželo „*zastupovati obec vně obce a býti prostředníkem v dopisování a jednání obce s venkovem.*“ Představený také chystal program schůzí výboru a dohlížel nad vykonáním jeho usnesení, pokud nepřekračovaly právní rámec a pravomoc výboru, pak byl povinen kontaktovat okresní politický úřad, aby ve věci rozhodl. Do kompetencí představeného náležela správa obecního majetku a kontrola jeho užívání, dále dohled nad obecními ústavy a zaopatřováním chudých. Představenému se nařizovalo, „*aby ruku držel nad policií místní*“, to kromě jiného znamenalo postarat se o finanční zabezpečení zmíněného úřadu.

Vykonávání přenesené působnosti obce bylo svěřeno výhradně do rukou představeného, ten se měl řídit rozhodnutími výboru, jen ve výjimečných případech mohl učinit rozhodnutí samostatně (nedostatek času), ale i to muselo být dodatečně schváleno výborem.

Představený obce odpovídal „*ze svého jednání úředního obci, a pokud se týče působnosti přenesené také vládě.*“

2. 3. Volební řád Markrabství moravského⁵⁴

Právo volit se ve volebním řádu Markrabství moravského přiznávalo všem čestným občanům. Sousedé, příslušníci a společníci obce směli volit pouze tehdy, pokud platili nejméně jeden zlatý přímé daně. Z příslušníků byli z této volební

---

⁵⁴ Pokud nebude uvedeno jinak, podkapitola a citace v ní vychází z Kolektiv autorů, *Volební řád pro obce markrabství Moravského.*

podmínky vyjmuti duchovní, rabíni, dvorští, státní a zemští úředníci, důstojníci armády ve výslužbě, vojenští úředníci, doktoři a nositelé vysokoškolského titulu, ředitelé, profesori a učitelé od středního stupně, náležející mezi tzv. honorace.⁵⁵ Právo volit přináleželo také tuzemským korporacím, fundacím a ústavům, které vlastnily v příslušné obci nemovitost (poté se řadily k příslušníkům obce) a platily danou přímou daň (společníci).

Aktivní a pasivní volební právo bylo odepřeno důstojníkům ve službě, pokud neplatili celkovou šestinou přímých daní, v tom případě se na ně tento zákaz nevztahoval. Dále nemohli volit ani být zvoleni poddůstojníci a vojáci v aktivní službě. Volební právo ztrácely osoby usvědčené ze zločinu nebo vyšetřované pro nějaký trestní přečin a také osoby odsouzené za přestupek krádeže, podvodu, zpronevěry i spolupachatelé zmíněných přestupků.

Z pasivního volebního práva byly, kromě jmenovaných v předchozím odstavci, vyloučeni zaměstnanci obce, osoby pobírající sociální dávky případně čeledíni, nádeníci, pomocníci, tzn. osoby s malým a nestálým příjmem. Dále nemohli být zvoleni ti, „kteří byli nalezeni vinní přečinem ze zistnosti; mravopočestnosti; na jejichž jmění byl prohlášen konkurs; kteří byli pro nějaký přečin disciplinární, ze zistnosti spáchaný sesazeni z úřadu veřejného nebo ze služby veřejné.“ Zastoupení při volbě bylo možné a řešilo se stejně jako u Prozatímního obecního zřízení.⁵⁶

Před samotnou volbou byl obecní představený dle zákona pověřen sestavením seznamu všech členů obce, kteří splňovali výše uvedené podmínky a měli tedy právo volit. Na prvním místě seznamu se nalézali čestní občané, dále následovala honorace a po ní sestupně seřazení (podle výšky zaplacené přímé daně) ostatní občané. Stalo-li se, že u někoho byla částka odvedené přímé daně stejná, dávala se přednost staršímu.

Podle takto připraveného seznamu se obec rozdělila do tří sborů, jestliže bylo oprávněných volitelů málo, přistupovalo se na základě rozhodnutí okresního výboru a okresního politického úřadu k vytvoření pouze dvou sborů. Dále volební řád řešil přesné zařazení volitelů do jednotlivých sborů a také poměrné počty osob s aktivním volebním právem mezi jednotlivými volebními sbory na základě majetkového cenzu, podobně jako u Prozatímního obecního zřízení.⁵⁷ Výsledné seznamy měly být opět přístupné k nahlédnutí a mohly se proti nim vznášet námitky, které řešil pověřený

---

⁵⁵ Všichni museli být plnoprávní muži starší 24 let s rakouskou státní příslušností.

⁵⁶ Viz s. 15.

⁵⁷ Viz s. 16.

představený obce spolu se čtyřmi členy výboru (odvolacím orgánem v této věci byl okresní politický úřad, jehož rozhodnutí platilo definitivně). Osm dní před volbami se do voličských seznamů nesmělo dále zasahovat. Představený obce byl povinen veřejně vyhlásit místo a čas volby jednotlivých sborů a tyto informace také zaslat okresnímu politickému úřadu.

Volbu řídila komise skládající se z představeného obce nebo z obecního staršího jako předsedajícího a ze čtyř volitelných osob, které vybral obecní výbor. Z politického okresního úřadu mohl být vyslán úředník, aby dohlížel nad regulérností voleb. Každý sbor se scházel samostatně, přičemž nejprve volil sbor třetí,⁵⁸ následoval druhý a první. Všichni voliči vybírali ze všech možných volitelných osob bez ohledu na to, ke kterému volebnímu sboru dotyční kandidáti patřili. Volba se podle zákona konala veřejně a každý volitel byl vyzván, aby sdělil osoby, jimž odevzdává svůj hlas. Ty se následně zapsaly do hlasovací listiny vedle voličova jména a zároveň se odevzdané hlasy připsaly do tzv. listiny protějšší ke jménům, pro která volič hlasoval. Pokud by se stalo, že dva kandidáti obdrželi stejný počet hlasů, pak rozhodoval los. Po ukončení voleb do obecního výboru se pokračovalo ve volbě náhradníků, ta probíhala stejným způsobem jako předcházející volba do výboru.

Volební řád Markrabství moravského dále upravoval volbu obecních představených, jež se měla uskutečnit do třiceti dnů po volbách do obecního výboru. V případě, že by se některý člen výboru bez omluvy nedostavil, hrozila mu dle řádu nejprve pokuta nebo při opakovaném zanedbávání své funkce i ukončení jeho mandátu a vyměnění za náhradníka. Samotnou volbu představených vedl nejstarší člen obecního výboru za asistence dalších dvou jím vybraných členů. Aby byl výsledek platný, musely se dostavit alespoň tři čtvrtiny výboru. Volba probíhala většinovým systémem ústně nebo za pomoci hlasovacích lístků.

Za představené obce mohli být zvoleni všichni příslušníci výboru vyjma osob, které v obci nebydlely, byly v prvním a druhém stupni příbuzní nebo vykonávaly funkci dvorských, státních, zemských úředníků, učitelů, duchovních.

Nejprve se volil představený obce, pokud nebyl zvolen v prvním ani ve druhém kole prostou většinou hlasu, přikročilo se ke třetí užší volbě. Z druhého kola byli vybráni dva kandidáti s největším počtem obdržených hlasů (v případě rovnosti

---

⁵⁸ Volitelé s nejmenší odvedenou přímou daní.

rozhodoval los) a mezi nimi se rozhodovalo v užší volbě, pokud došlo k rovnosti odevzdaných hlasů, opět rozhodoval los.

Po úspěšné volbě představeného následovala volba obecních radních, probíhala podobně jako u představeného tedy dvoukolovým systémem s eventuální užší volbou na závěr.

3. Volby do zastupitelstva města Telče

Kapitola vychází především z dochovaných protokolů⁵⁹ a je doplňována pomocí spisového materiálu.⁶⁰ Volby v Telči proběhly v letech 1850, 1861, 1864, 1867, 1870, 1874, 1877, 1880, 1883, 1880, 1883, 1886, 1889, 1892, 1895, 1899, 1902, 1905, 1908 a 1911. Tyto volební roky jsou odděleně zkoumány v následujících podkapitolách, ve kterých jsou na základě výše uvedených pramenů sestavovány seznamy členů výborů a představenstev.

Od prvních voleb do roku 1870 včetně se tak děje na základě obsahu jednání a vlastnoručních podpisů členů výboru uvedených na závěr každého protokolu, počínaje rokem 1874 jsou první dva způsoby doplněny nově uváděnou docházkou členů. Výjimky tvoří rok 1883, z něhož se podařilo vyhledat vyhlášku oznamující výsledky voleb, a rok 1892, kdy jsou seznamy vytvořeny podle pozvánky na slavnostní slib zvoleného představenstva.

Seznamy jsou řazeny abecedně, výjimku opět tvoří rok 1883 a 1892, kde je dodrženo pořadí uvedené v archivních dokumentech. V některých letech není možné přesně rozlišit, kdo byl řádným členem výboru a kdo pouze náhradníkem. V takovém případě jsou seznamy nadepsány *Členové výboru a náhradníci*, kde je vymezení jasné, jsou seznamy členů výboru a náhradníků vypracovány odděleně.

3.1. Volební rok 1850

První schůze nově zvoleného výboru se uskutečnila 22. září 1850.⁶¹

---

⁵⁹ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telče, inv. č. 152, Protokol jednací radní 1850–1884.

SOKA Jihlava, fond Archiv města Telče, inv. č. 157, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912.

SOKA Jihlava, fond Archiv města Telče, inv. č. 158, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1912–1923.

⁶⁰ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telče, kart. 139, inv. č. 624, Obecní záležitosti, volby, domovská příslušnost 1877.

SOKA Jihlava, fond Archiv města Telče, kart. 139, inv. č. 627, Obecní záležitosti, volby, domovská příslušnost 1880.

SOKA Jihlava, fond Archiv města Telče, kart. 139, inv. č. 630, Obecní záležitosti, volby, domovská příslušnost 1883.

SOKA Jihlava, fond Archiv města Telče, kart. 151, inv. č. 654, Obecní zastupitelstvo – volby, odmítnutí funkce, ztráta členství 1885–1940.

⁶¹ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telče, inv. č. 152, Protokol jednací radní 1850–1884, fol. 1.

Členové výboru a náhradníci:⁶²

Bricht Peter	Schwarzer Johann
Drdácký L. Johann	Šašecí Alois
Drdácký Martin	Schaschetzy Leopold
Hirsch	Šimáček
Kerndl Johann	Vystrčil Jakub
Klimesch Josef	Wollner Johann
Novák Josef	Zwach Inegold
Novotný Josef	

Úřad představeného obce zastával **Johann Wollner**. Jako městští radní byli v protokolech označeni Peter Bricht a Josef Klimesch.⁶³

3.2. Volební rok 1861

První schůze nově zvoleného výboru se uskutečnila 22. dubna 1861.⁶⁴

Členové výboru a náhradníci:⁶⁵

Bloudek Edvard	Rambousek Mořic
Drdácký Ferdinand	Rod František
Drdácký Franz	Schaschetzy Leopold
Drdácký L. Johann	Šašecí Filip
Herrmann Dr.	Těšík Josef
Hoffmann Josef Dr.	Veselý Franz
Kerndl Johann	Vlk Antonín
Klimesch Josef	Vystrčil Jakub
Kianek František	Zwach Inegold
Mužik Vojtěch	Zwach Leopold
Novotný Josef	Želiska Florian
Petzl Alois	

---

⁶² SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 152, Protokol jednací radní 1850–1884, fol. 1–46.

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ Tamtéž, fol. 47.

⁶⁵ Tamtéž, fol. 47–57.

Záznam volby obecního představenstva se v protokolu nenalézá, přesto lze ze zápisů výboru sestavit seznam jeho členů. Jako představený obce působil **František Kianek**. Jako městští radní byli v protokolech označeni Johann Kerndl, Alois Petzl a Inegold Zwach.⁶⁶

3.3. Volební rok 1864

Výbor na zasedání 8. května 1864 zvolil komisi reklační i komisi volební. Do reklační komise byli dosazeni Leopold Zwach, Johann Kerndl, Alois Petzl a Dr. Josef Hoffmann.. Volební komisi tvořili František Zwach, Franz Drdácký, Josef Novotný a Vojtěch Mužík. První schůze nově zvoleného výboru se uskutečnila 22. května 1864.⁶⁷

Členové výboru a náhradníci:⁶⁸

Bloudek Edvard	Petzl Alois
Drdácký Franz	Rambousek Mořic
Drdácký L. Johann	Rod František
Gregoriades Jan	Těšík Josef
Hoffmann Josef Dr.	Veselý Franz
Kianek František	Vlk Antonín
Klíma Edvard	Vystrčil Jakub
Křížek Jakub	Vystrčil Josef
Mužík Vojtěch	Zwach Inegold
Novotný Josef	Zwach Leopold
Petrů Tomáš	Želiska Florian

Záznam volby obecního představenstva se v protokolu nenalézá. Jako představený obce působil **František Kianek**. Podařilo se dohledat pouze jednoho radního Vojtěcha Mužíka.⁶⁹

---

⁶⁶ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 152, Protokol jednací radní 1850–1884, fol. 47–57.

⁶⁷ Tamtéž, fol. 57.

⁶⁸ Tamtéž, fol. 57–67.

⁶⁹ Tamtéž.

3.4. Volební rok 1867

Výbor na zasedání dne 21. července 1867 zvolil komisi reklační i komisi volební. Do obou současně výbor dle protokolu dosadil Leopolda Zwacha, Františka Zwacha, Franze Drdáckého a Antonína Vlka.⁷⁰ První schůze nově zvoleného výboru se uskutečnila 8. září 1867.⁷¹

Členové výboru a náhradníci:⁷²

Drdácký Antonín	Pospíchal Václav
Drdácký Franz	Rambousek Mořic
Drdácký L. Johann	Ryšánek Karel
Gregoriades Jan	Rod František
Hulička Franz	Roh Antonín
Kerndl Johann	Tomášek Josef
Kianek František	Vlk Antonín
Klimeš František	Vystrčil Jakub
Křížek Jakub	Vystrčil Josef
Mužik Vojtěch	Zwach František
Novotný Josef	Zwach Inegold
Petrů Tomáš	Zwach Leopold
Petzl Alois	Želiska Florian

Záznam volby obecního představenstva se v protokolu nenalézá, přesto lze ze zápisů výboru sestavit seznam jeho členů. Jako představený obce působil **František Kianek**. Jako městští radní byli v protokolech označeni Alois Petzl, Mořic Rambousek, Josef Vystrčil a František Zwach.⁷³ Na zasedání 8. května 1870 se projednávala rezignace Mořice Rambouska na post radního, ten nakonec na žádost výboru svoji rezignaci stáhnul.⁷⁴

⁷⁰ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 152, Protokol jednací radní 1850–1884, fol. 67.

⁷¹ Tamtéž, fol. 68.

⁷² Tamtéž, fol. 68–80.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Tamtéž, fol. 79.

3.5. Volební rok 1870

Výbor na zasedání dne 21. srpna 1870 zvolil komisi reklační i komisi volební. Do obou současně výbor dle protokolu dosadil Františka Zwacha, Franze Drdáckého, Jakuba Křížka a Tomáše Petru.⁷⁵

O situaci před volbami a po volbách nás zpětně informuje i pamětní zpráva Občanské besedy z roku 1897 „*ve městě se strana národní rozestoupila na strany dvě Kyjankovu a Bloudkovu. První spojila se s notářem Hoffmannem a jeho přívrženci, aby jejich opozici zlomila a strana Bloudkova při volbách do obecního zastupitelstva podlehla. Toto bylo většinou české, však vůdčí slovo měl Hoffmann a strana německá. Strana Kyjankova scházívala se u Máchů, strana Bloudkova u Orla.*“⁷⁶ Když členové besedy sepisovali předchozí řádky, od popisovaných událostí je dělil odstup téměř třiceti let a jistě pociťovali vlasteneckou nechuť ke všemu německému, ale pravdou je, že se Dr. Hoffmann stal po volbách obecním radním a tím získal i patřičný vliv na chod městské samosprávy.

První schůze nově zvoleného výboru se uskutečnila 10. listopadu 1870.⁷⁷

Členové výboru a náhradníci:⁷⁸

Gregoriades Jan	Novotný Josef
Hoffmann Josef Dr.	Petzl Alois
Hulička Franz	Polák František
Jelínek Josef	Rambousek Mořic
Kalivoda Karel	Roh Antonín
Katrnoška Jan	Rod František
Kerndl Johann	Sobotka Josef Dr.
Kianek František	Šašecí Jan
Klíma Bedřich	Veselý Prokop
Kraus Prokop	Vlk Antonín
Mužík Vojtěch	Zwach František
Novotný Ignác	

⁷⁵ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 152, Protokol jednací radní 1850–1884, fol. 80.

⁷⁶ *Občanská beseda v Telči*, s. 5–6.

⁷⁷ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 152, Protokol jednací radní 1850–1884, fol. 80.

⁷⁸ Tamtéž, fol. 80–96.

Záznam volby obecního představenstva se v protokolu nenalézá, přesto lze ze zápisů výboru sestavit částečný seznam jeho členů. Jako představený obce působil i nadále **František Kianek**. Jako městští radní byli v protokolech označeni Dr. Josef Hoffmann, Josef Jelínek a Karel Kalivoda.⁷⁹

3.6. Volební rok 1874

Výbor na zasedání 14. září 1873 zvolil komisi reklamační i komisi volební. Do reklamační komise byli dosazeni patnácti hlasy Alois Petzl, třinácti hlasy Jan Katrnoška, František Zwach a Ignác Novotný s dvanácti hlasy. Volební komisi tvořili Dr. Josef Sobotka (13 hlasů), František Zwach (12), Jan Katrnoška (12) a Vojtěch Mužík, ačkoli posledně jmenovaný získal jen deset hlasů, které mu na nominaci nestačily. Výbor se usnesl, že i přesto volbou prošel.⁸⁰ První schůze nově zvoleného výboru se uskutečnila 8. března 1874.⁸¹

Členové výboru:⁸²

Bystřický František	Podstatský-Lichtenstein Leopold III.
Gregoriades Jan	Povolný Václav
Hulička Franz	Procházka František
Charvát Jan	Rambousek Mořic
Katrnoška Jan	Rod František
Klíma Edvard	Ryšánek Karel
Křížek Jakub	Sankott František
Kubeš Adolf	Sobotka Josef Dr.
Mládek Jan	Těšík Josef
Mužík Vojtěch	Tomášek Matěj
Novotný Ignác	Veselý Prokop
Novotný Josef	Vlk Antonín
Petrů Tomáš	Vystrčil Jakub
Petzl Alois	Vystrčil Josef

⁷⁹ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 152, Protokol jednací radní 1850–1884, fol. 80–96.

⁸⁰ Tamtéž, fol. 93.

⁸¹ Tamtéž, fol. 96.

⁸² Tamtéž, fol. 96–114.

Plát Jan

Zwach František

Náhradníci:⁸³

Běhán Jan

Lupač Antonín

Budek Josef

Novák Josef

Höger Josef

Sücner Antonín

Kottek Jan

Veselý Emanuel

Kotyza Martin

Vylímek Antonín

Lameš Antonín

Železný František

Záznam volby obecního představenstva se v protokolu nenalézá, přesto lze ze zápisů výboru sestavit seznam jeho členů. Jako představený obce působil nově zvolený **Dr. Josef Sobotka**. Jako městští radní byli v protokolech označeni Jan Gregoriades, Jakub Křížek, Alois Petzl, Mořic Rambousek, Matěj Tomášek a Josef Vystrčil. Mořic Rambousek v průběhu funkčního období onemocněl a byl v úřadě nahrazen Antonínem Vlkem.⁸⁴

3.7. Volební rok 1877

Dosluhující výbor na zasedání 25. ledna 1877 zvolil komisi reklamační i komisi volební. Do reklamační komise byli dosazeni Jan Mládek, Josef Vystrčil, Matěj Tomášek a Jakub Křížek. Volební komisi tvořili Alois Petzl, František Zwach, Jan Plát a Vojtěch Mužík.⁸⁵ Ve spisovém materiálu se pro tento volební rok podařilo dohledat plnomocenství jisté Amálie Drdácké sepsané 24. března 1877, kterým svěřovala svůj volební hlas ve druhém sboru do rukou ředitele reálné školy Jana Mládka. Podle tohoto dokumentu se volba druhého sboru měla uskutečnit 27. března. Svědectví obstarali Dr. Emanuel Krupička a Karel Ryšánek.⁸⁶ Plnomocenství je součástí přílohy práce viz fotografie č. 1 na s. 56. První schůze nově zvoleného výboru se uskutečnila 15. dubna 1877.⁸⁷

---

⁸³ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 152, Protokol jednací radní 1850–1884, fol. 96–114.

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ Tamtéž, fol. 139–140.

⁸⁶ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, kart. 139, inv. č. 624, Obecní záležitosti, volby, domovská příslušnost 1877.

⁸⁷ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 152, Protokol jednací radní 1850–1884, fol. 141.

Členové výboru a náhradníci:⁸⁸

Budek Josef	Procházka František
Gregoriades Jan	Rod František
Hulička Franz	Ryšánek Karel
Charvát František	Sankott František
Katrnoška Jan	Sobotka Josef Dr.
Klíma Edvard	Sobotka Leopold
Kottek Jan	Sücner Antonín
Kraus Prokop	Těšík Josef zemřel
Krupička Emanuel Dr.	Tomášek Matěj
Křížek Jakub	Veselý Emanuel
Martínek Václav	Vlk Antonín
Mládek Jan	Vosátka Adolf
Mužík Vojtěch	Vystrčil Josef
Petrů Tomáš	Zwach František
Plát Jan	

Náhradníci:⁸⁹

Šípek Jan – po smrti Josefa Těšíka členem výboru (poprvé 18. března 1880).

Záznam volby obecního představenstva se v protokolu nenalézá, přesto lze ze zápisů výboru sestavit částečný seznam jeho členů. Jako představený obce i nadále působil **Dr. Josef Sobotka**. Jako městští radní byli v protokolech označeni Jan Gregoriades, Jakub Křížek, Matěj Tomášek, Antonín Vlk a Josef Vystrčil.⁹⁰

3.8. Volební rok 1880

Na schůzi dosluhujícího obecního výboru konané 18. března 1880 bylo rozhodnuto, že se říjnová volba bude konat ústně. Na téže schůzi výbor rozhodl o zastoupení v jednotlivých volebních komisích. Do komise, která se věnovala námitkám proti volebním listinám, byli zvoleni Antonín Vlk, Vojtěch Mužík, Jan

⁸⁸ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 152, Protokol jednací radní 1850–1884, fol. 141–162.

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ Tamtéž.

Gregoriades a Matěj Tomášek. Řízení a dohled nad volbami dostali na starost Vojtěch Mužík, Josef Budek, Prokop Kraus a Leopold Sobotka.⁹¹ Před samotnými volbami se vedla tvrdá předvolební kampaň, jak dokládá následující výzva občanům.

Občané!⁹²

Stojíme na prahu doby pro město naše velevázné; nadcházíť nám okamžik, v němž veřejným hlasováním máme vydati úsudek o posavadní správě obecní a voliti muže své důvěry v zastupitelstvo obecní.

*Jest Vám všem posud v dobré paměti, jak přežalostný byl stav obecní správy před šesti roky.*⁹³

V obecním zastupitelstvu stály tehdáž dvě strany proti sobě, které se navzájem potíraly a podezřívaly,⁹⁴ smlouvy ve prospěch města uzavřené se neplnily a o nutné zvýšení obecních příjmů, jmenovitě o vydobytí práva k vybírání přírážky z piva a kořalky nikdo se nestaral. Následkem toho stála tenkrát obec před finančním úpadkem, a v skutku nebylo již ani tolik příjmů, aby se policajtům služné a městským chudým almužna vypláceti mohly.

*V té době cítil každý, jemuž na blahu města záleželo, že se musí státi rozhodná změna, a ta stala se tím, že při velikém účastenství voličů a jednohlasné volbě ve všech sborech správa města svěřena byla mužům nynějšího obecního zastupitelstva.*⁹⁵

Šlechetonou obětavostí obecního zastupitelstva podařilo se nově zvolenému zastupitelstvu povážlivé vady ve správě obecní odstraniti, příjem města zvláště přírážkou z piva a kořalky, jakož i vymožením státní podpory pro reálku v obnosu 3800 zl. r. č. ztrojnásobniti, reálku na vyšší doplniti a s poměrně malými výlohami důstojnou budovu pro ni vystavěti.

Vymoženosti odstupujícího obecního zastupitelstva jsou tak důležité, že na nich spočívá městský ráz a národní význam Telče, zůstanou také povždy chloubou obce a ozdobou národní.

---

⁹¹ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 152, Protokol jednací radní 1850–1884, fol. 160.

⁹² SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, kart. 139, inv. č. 627, Obecní záležitosti, volby, domovská příslušnost 1880.

⁹³ Autoři textu odkazují na úřadování výboru a představenstva pod vedením představeného Františka Kianka.

⁹⁴ O tom viz výše na s. 27.

⁹⁵ Viz s. 27–30.

Obecní zastupitelstvo poskytlo všem občanům možnosti, aby brali podílu na obecní správě a nedovolovalo, aby neslušná ctižádost a hrubá ziskuchtivost blaha města ohrožovaly.

Proto my nížeapsaní jdouce za zásadami tohoto zasloužilého zastupitelstva, podáváme přátelské ruky všem, jimž na zdaru města záleží, kteří chtějí udržovati i zvelebovati to čeho jsme tak pracně nabyli a velkou obětí zachránili, nedáme se však másti lichými slovy o smíru, třebať se i za dobré uzná ne posvátnou osobu Jeho Veličenstva se odvolávati, pokud mužové, od nichž tento hlas pochází, jsou rozhodnými protivníky vysoké vlády, která právě uznávajíc bezpráví na národu našem spáchaných, zřejmě upřímné kroky činí, aby též národ náš byl rovný mezi rovnými.⁹⁶

Až do té doby budeme řídit se zásadou „svůj ke svému a vždy dle pravdy“⁹⁷ budeme do obecního zastupitelstva i tentokráte navrhovati a voliti jen takové muže, kteří se svou schopností ve vedení obecní správy, jakož i obětavostí a vlasteneckým smýšlením osvědčili. Jsme přesvědčeni, že bohdá dovede naše zachovalé občanstvo rozeznati přátele od nepřátel.

V Telči v měsíci červnu 1880.

Vendelín Prochazka

Voytech Tomaschek

Jan Kreyčí

Antonín Wlk

Emanuel Veselý

Frant Rod

Dr. Josef Sobotka

Jan Gragoriádes

Matiáš Tomášek

Franz Prochazka

Johann Drdácký

Wojtěch Mužík

Josef Křikawa

T. Prochazka

Josef Veseley

První schůze nově zvoleného výboru se uskutečnila 7. listopadu 1880.⁹⁸

---

⁹⁶ Taafeho vláda schválila pro Čechy i Moravu v dubnu 1880 tzv. Stremayrova jazyková nařízení, která zrovnoprávňovala němčinu a češtinu ve vnějším úřadování. Také se v této době vedla aktivní diskuze o organizaci českého školství. BOROVIČKA, Michael – KAŠE, Jiří – KUČERA, P. Jan – BĚLINA, Pavel, *Velké dějiny země Koruny české: Svazek XII.a. 1860–1890*, Praha 2013, s. 294–298.

⁹⁷ Heslo, které poprvé pronesl František Palacký.

⁹⁸ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 152, Protokol jednací radní 1850–1884, fol. 162.

Členové výboru a náhradníci:⁹⁹

Běhán Jan	Petzl Alois
Bláha František	Plát Jan
Bloudek Edvard	Plhal František
Bystřický František	Povolný Václav
Drdácký František	Prokop Veselý
Hoffmann Josef Dr.	Rajský Augustin
Kalivoda Karel	Ryšánek Karel
Klíma Bedřich	Sankott František
Klíma Edvard	Sobotka Josef Dr.
Koukal František	Stein Pinkas
Krupička Emanuel Dr.	Šašecí Ignác
Kučera Josef	Tomášek Matěj
Molcar Josef	Vosátka Adolf
Mužík Vojtěch	Vystrčil Josef
Petru Tomáš	Zvach František

Záznam volby obecního představenstva se v protokolu nenalézá, přesto lze ze zápisů výboru sestavit částečný seznam jeho členů. Za představeného obce byl nově zvolen **Alois Petzl**. Jako městští radní byli v protokolech označeni Vojtěch Mužík, Karel Ryšánek a Josef Vystrčil.¹⁰⁰

3.9. Volební rok 1883

Na schůzi obecního výboru uskutečněné 17. června 1883 byli do komise řešící námítky proti volebním listinám dosluhujícím výborem dosazení Dr. Josef Sobotka, Karel Ryšánek, Dr. Josef Hoffmann a Václav Povolný. Řízení a dohled nad volbami dostali na starost Josef Vystrčil, Matěj Tomášek, Adolf Vosátka a Ignác Šašecí.¹⁰¹ Volby podle jednotlivých sborů probíhaly 18., 19. a 20. září 1883. Z voleb se do dnešní

---

⁹⁹ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 152, Protokol jednací radní 1850–1884, fol. 162–183.

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ Tamtéž, fol. 182.

doby zachovala vyhláška, která občanům oznamovala výsledky voleb.¹⁰² Podle ní byly vypracovány následující seznamy pro jednotlivé sbory.¹⁰³

Sbor I.

Zvolení do výboru	Povolání	Náhradníci	Povolání
Podstatzký Leopold III.	velkostatkář	Kotyzza Martin	měšťan a hostinský
Plhal František	děkan	Pospíchal Josef	majitel domu a kupec
Klíma Edvard	hospodářský rada	Procházka Vendelín	měšťan a stolař
Šípek Jan	měšťan a obchodník	Vylímek Antonín	měšťan a hospodář
Drdácký František	měšťan a pekař	Černý Antonín	měšťan a kovář
Hoffmann Josef Dr.	měšťan a c. k. notář		
Stein Pinkas	měšťan a obchodník		
Krupička Emanuel Dr.	lékař		
Povolný Václav	měšťan a úředník		
Polák František	měšťan a hospodář		

Sbor II.

Zvolení do výboru	Povolání	Náhradníci	Povolání
Budek Josef	měšťan a hospodář	Lendl Matěj	měšťan a soukeník
Klíma Bedřich	měšťan a tesařský mistr	Rajský Leopold	měšťan a kovář

¹⁰² Viz fotografie č. 2 na s. 57.

¹⁰³ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, kart. 139, inv. č. 630, Obecní záležitosti, volby, domovská příslušnost 1883.

Máca Čeněk	majitel domu a hostinský	Procházka Antonín	měšťan a hospodář
Mužík Vojtěch	měšťan a hospodář	Havlík František	měšťan a hospodář
Vosátka Adolf	hospodářský správce	Petrák Jan	majitel domu a řezník
Rod František	měšťan a hospodář		
Šašecí Ignác	měšťan a hospodář		
Bláha František	měšťan a pekař		
Rajský Augustin	měšťan a mlynář		
Veselý Prokop	měšťan a řezník		

Sbor III.

Zvoleni do výboru	Povolání	Náhradníci	Povolání
Petzl Alois	měšťan a obchodník	Procházka František	měšťan a řezník
Ryšánek Karel	měšťan a sklenář	Novotný Ignác	měšťan a bednář
Sobotka Josef Dr.	měšťan a advokát	Koukal František	měšťan a koželuh
Vystrčil Josef	měšťan a kotlář	Páral František	měšťan a kolář
Tomášek Matěj	měšťan a továrník	Lupač Antonín	měšťan a hospodář
Bloudek Edvard	měšťan a c. k. berní na odp.		
Molcar Josef	měšťan a kameník		
Mládek Jan	měšťan a ředitel vyšší reálky		
Charvát František	měšťan a kožešník		

První schůze nově zvoleného výboru se uskutečnila 14. října 1883. Záznam volby obecního představenstva se v protokolu nenalézá, přesto lze ze zápisů výboru sestavit seznam jeho členů. Za představeného obce byl opětovně zvolen **Alois Petzl**. Jako městští radní byli v protokolech označeni Vojtěch Mužík, Václav Povolný, Karel Ryšánek, Dr. Josef Sobotka, Matěj Tomášek a Josef Vystrčil.¹⁰⁴

3.10. Volební rok 1886

Na schůzi obecního výboru uskutečněné 8. srpna 1886 byli do komise řešící námitky proti volebním listinám dosluhujícím výborem dosazeni Dr. Josef Sobotka, Josef Vystrčil, Karel Ryšánek a Václav Povolný. Řízení a dohled nad volbami dostali na starost Dr. Josef Sobotka, Matěj Tomášek, Josef Vystrčil a Vojtěch Mužík. První schůze nově zvoleného výboru se uskutečnila 28. října 1886.¹⁰⁵

Členové výboru a náhradníci:¹⁰⁶

Bláha František	Mužík Vojtěch
Bloudek Edvard	Páral František
Budek Josef	Petzl Alois
Drdácký František	Pinkas Stein
Dvořák Edmund	Plhal František
Havlík Josef	Polák František
Höger Josef	Pospíchal Josef
Charvát František	Povolný Václav
Iglo Antonín	Vendelín Procházka
Klíma Bedřich	Rajský Augustin
Kotyza Martin	Rod František
Koukal František	Ryšánek Karel
Krupička Emanuel Dr.	Sobotka Josef Dr.

¹⁰⁴ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 152, Protokol jednací radní 1850–1884, fol. 183–186 a SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 157, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912.

¹⁰⁵ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 157, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912.

¹⁰⁶ Tamtéž.

Máca Čeněk
Marek Hynek
Marek Ignác
Mládek Jan
Molcar Josef

Šípek Jan
Tomášek Matěj
Veselý Prokop
Vosátka Adolf
Vystrčil Josef

Záznam volby obecního představenstva se v protokolu nenalézá, přesto lze ze zápisů výboru sestavit seznam jeho členů. Za představeného obce byl opětovně zvolen **Alois Petzl**. Jako městští radní byli v protokolech označeni Vojtěch Mužík, Václav Povolný, Augustin Rajský, František Rod, Matěj Tomášek a Josef Vystrčil.¹⁰⁷

3.11. Volební rok 1889

Na schůzi obecního výboru uskutečněné 4. srpna 1889 byli do komise řešící námítky proti volebním listinám dosluhujícím výborem dosazeni Dr. Josef Sobotka, Václav Povolný, Karel Ryšánek a Josef Vystrčil. Řízení a dohled nad volbami dostali na starost Vojtěch Mužík, Matěj Tomášek, Josef Vystrčil a Dr. Josef Sobotka. První schůze nově zvoleného výboru se uskutečnila 28. listopadu 1889. Zajímavostí je, že 17. ledna 1892 poctil výbor osobní návštěvou hrabě Leopold III. Podstatzký-Lichtenstein a svoji účast na závěr stvrdil svým podpisem.¹⁰⁸

Členové výboru:¹⁰⁹

Bláha František

Plhal František

Bloudek Edvard

Podstatzký-Lichtenstein Leopold III.

Budek Antonín

Polák František

Drdácký František

Pospíchal Josef

Dvořák Edmund

Povolný Václav

Goldnágel Josef

Rajský Augustin

Höger Josef

Rod František

Iglo Antonín

Ryšánek Karel

¹⁰⁷ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 157, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912.

¹⁰⁸ Tamtéž.

¹⁰⁹ Tamtéž.

Klíma Bedřich	Sobotka Josef Dr.
Krupička Emanuel Dr.	Sobotka Leopold
Marek Hynek	Stein Pinkas
Marek Ignác	Šípek Jan
Mládek Jan	Tomášek Matěj
Mužík Vojtěch	Vosátka Adolf
Páral František	Vystrčil Josef

Náhradníci:¹¹⁰

Havlík František	Petrů Antonín
Holec Josef	Urbánek Josef
Líkař Jan	

Záznam volby obecního představenstva se v protokolu nenalézá, přesto lze ze zápisů výboru sestavit částečný seznam jeho členů. Za představeného obce byl opětovně zvolen **Alois Petzl**. Jako městští radní byli v protokolech označeni Dr. Emanuel Krupička, Vojtěch Mužík, Václav Povolný, Matěj Tomášek a Josef Vystrčil.¹¹¹

3.12. Volební rok 1892

Na schůzi obecního výboru uskutečněné 21. srpna 1892 za přítomnosti dvaceti členů výboru byli do komise řešící námítky proti volebním listinám výborem dosazeni Václav Povolný (18 hlasů) Dr. Josef Sobotka (16), Karel Ryšánek (16) a Matěj Tomášek (12). Řízení a dohled nad volbami po hlasování lístkovým systémem dostali na starost Matěj Tomášek (12 hlasů), Dr. Josef Sobotka (12), Josef Vystrčil (11) a Václav Povolný (11).¹¹²

Následující seznam je vytvořen na základě pozvánky představenstva určené pro členy výboru, která je prostřednictvím představeného Aloise Petzla zvala na slavnostní přísahu radních, ta se měla uskutečnit 23. listopadu 1892 v 9:30, pak byla

¹¹⁰ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 157, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912.

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² Tamtéž.

v programu na 10:00 plánována mše svatá.¹¹³ Úvodní strana pozvánky je součástí přílohy práce viz s. 57. První schůze výboru následovala 5. prosince 1892.¹¹⁴

Členové výboru:¹¹⁵

Podstatzký-Lichtenstein Leopold III.	Stocker Matěj
Povolný Václav	Petrů Antonín
Iglo Antonín	Blaha František
Stein Pinkas	Čáp Josef
Sobotka Josef Dr.	Kopecký Josef
Pohl Jan Dr.	Sobotka Leopold
Dvořák Edmund	Klíma Bedřich
Vystrčil Josef st.	Páral František
Krupička Emanuel Dr.	Drdácký František
Šípek Jan	Höger Josef
Maška Karel	Marek Hynek
Pospíchal Josef	Ryšánek Karel
Rajský Augustin	Goldnagl Josef ¹¹⁶
Tomášek Matěj	Polák František
Vosátka Adolf	

Náhradníci:¹¹⁷

Havlík František

Představeným obce, jak je patrné z pozvánky i zápisů v protokolech, zůstal i nadále **Alois Petzl**.¹¹⁸ Obecními radními se stali Josef Čáp, Josef Pospíchal, Václav Povolný, Matěj Stocker, Matěj Tomášek, Josef Vystrčil. Na schůzi (21. února 1893)

¹¹³ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, kart. 151, inv. č. 654, Obecní zastupitelstvo – volby, odmítnutí funkce, ztráta členství 1885–1940.

¹¹⁴ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 157, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912.

¹¹⁵ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, kart. 151, inv. č. 654, Obecní zastupitelstvo – volby, odmítnutí funkce, ztráta členství 1885–1940.

¹¹⁶ V pozvánce se objevuje forma příjmení Goldnagel, v pozdějších zápisech se vyskytují varianty příjmení u stejné osoby Goldnágel, Goldnágel, Goldnagl. Sám dotčený se v pozvánce podepsal Godnagel, ale později jsou i u jeho podpisu varianty různé, nejčastěji se objevuje Goldnagl, proto byla tato podoba jména upřednostněna i zde.

¹¹⁷ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 157, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912.

¹¹⁸ Tamtéž a SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, kart. 151, inv. č. 654, Obecní zastupitelstvo – volby, odmítnutí funkce, ztráta členství 1885–1940.

bere obecní výbor na vědomí rezignaci Matěje Tomáška na post radního. Doplňovací volba proběhla hlasovacími lístky během následujícího zasedání (9. dubna 1893), kdy František Drdácký získal sedmnáct hlasů a po jednom hlasu obdrželi Jan Šípek, Leopold Sobotka a Bedřich Klíma. Výsledek byl jasný, za nového radního byl zvolen František Drdácký. Matěj Stocker podal též rezignaci na post radního, ale dle zápisu z 21. června 1893 ji na základě doporučení obecního výboru vzal zpět.¹¹⁹

Svůj záměr vzdát se funkce představeného zaslal písemnou formou obecnímu výboru Alois Petzl. Žádost se projednávala 31. ledna 1895, bylo rozhodnuto ihned vyslat pět zástupců k panu představenému, kteří ho měli přesvědčit, aby svoji rezignaci stáhnul. Do této deputace vybral výbor Václava Povolného, Pinkase Steina, Karla Ryšánka, Leopolda Sobotku a Antonína Iglu. Po jejich návratu podal za všechny Antonín Iglo zprávu o tom, že „...*pan starosta Alois Petzl na své rezignaci setrvává.*“ V důsledku tohoto sdělení výbor rezignaci přijal a novou volbu ustanovil na 9. února 1895 odpoledne. O tom, jestli se volba uskutečnila, protokoly mlčí. Z dalších zápisů vyplývá, že funkci představeného vykonával jako místostarosta Václav Povolný až do volby nového obecního představenstva v prosinci téhož roku.¹²⁰

Další rezignace se projednávala 17. února 1895, podal ji Dr. Emanuel Krupička, na základě rozhodnutí výboru mělo představenstvo Dr. Krupičku požádat o setrvání, v protokolu se o výsledcích jejich snažení nedočteme, ale z docházek následujících schůzí můžeme usoudit, že si Dr. Krupička rezignaci nerozmyslel, protože se v nich jeho jméno neobjevuje.¹²¹

3.13. Volební rok 1895

Na schůzi obecního výboru uskutečněné 27. října 1895 byli do komise řešící námítky proti volebním listinám dosluhujícím výborem dosazení Josef Čáp, Matěj Stocker, Dr. Jan Pohl a Dr. Josef Sobotka. Řízení a dohled nad volbami dostali na starost Dr. Josef Podbrdský, Dr. Josef Sobotka, Dr. Jan Pohl a František Drdácký. Správní soud rozhodl, že se aktuální složení volební komise neslučuje se zákonem, důvodem bylo, že pánové Dr. Josef Sobotka, Dr. Jan Pohl a František Drdácký působili současně v obecním výboru a tyto dvě funkce byly podle správního soudu vzájemně

---

¹¹⁹ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 157, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912.

¹²⁰ Tamtéž.

¹²¹ Tamtéž.

neslučitelné, a proto předešlé hlasování obecního výboru zrušil. Tak došlo 20. listopadu 1895 k nové volbě a následnému doplnění volební komise, k již dříve zvolenému soudnímu radovi Dr. Podbrdskému přibyli advokát Dr. Petr Kusala, sládek Adolf Hrb a vrchnostenský důchodní Konrád Buchal.¹²²

Členové výboru:¹²³

Bláha František	Páral František
Čáp Josef	Petrů Antonín
Drdácký František	Petzl Alois
Dvořák Edmund	Pospíchal Josef
Goldnagl Josef	Povolný Václav
Hrb Adolf	Rajský Augustin
Hrudička Alois	Sobotka Josef Dr.
Iglo Antonín	Stein Pinkas
Klíma Bedřich	Stocker Matěj
Kopecký Josef	Šašecí Otto
Krupička Emanuel Dr.	Šípek Jan
Kusala Petr Dr.	Šolc Emil
Marek Ignác	Tomášek Matěj
Marek Josef	Vosátka Adolf
Maška Karel	

Náhradníci:¹²⁴

Běhán Jan	Petrák Jan
Holec Antonín	Macků František
Klíma Jan	Petrů Čeněk
Líkař Jan	Pospíchal Josef
Komín Antonín	Urbánek Josef

Z první schůze nově zvoleného zastupitelstva konané 23. prosince 1895 se v radních protokolech dochoval první podrobný zápis o volbě představeného

---

¹²² SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 157, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912.

¹²³ Tamtéž.

¹²⁴ Tamtéž.

a obecních radních. Na tomto zasedání Václav Povolný vyzval nejstaršího člena obecního výboru Pinkase Steina, aby zahájil volbu nového představeného a obecních radních. Ten tak učinil a ke splnění zákonných podmínek si k sobě vybral dva přisedící, těmi se stali Karel Maška a Václav Povolný. Výbor si odhlasoval (21 pro a 8 proti) volbu prostřednictvím lístků, pak se přikročilo k vyvolávání členů výboru podle jednotlivých sborů a k samotné volbě představeného. Václav Povolný obdržel dvacet sedm hlasů, Josef Čáp a Matěj Tomášek získali shodně po jednom hlasu. Tak byl jednoznačně za představeného vybrán **Václav Povolný**.¹²⁵

Po předcházejícím hlasování se mohlo přikročit k volbě radních, která se uskutečnila stejně, jako tomu bylo u představeného. Za městské radní byli zvoleni František Drdácký (28 hlasů), Matěj Tomášek (28), Josef Pospíchal (26), Matěj Stocker (24), Josef Čáp (23), Dr. Josef Sobotka (18). Z ostatních přítomných získal nejvíce Antonín Iglo (12) a dále následovali se dvěma hlasy Adolf Hrb, Bedřich Klíma, Jan Šípek, Adolf Vosátka a s jedním hlasem Josef Goldnagl, Dr. Petr Kusala, Dr. Emanuel Krupička, Antonín Petru a Augustin Rajský.¹²⁶

3.14. Volební rok 1899

Na schůzi obecního výboru uskutečněné 28. prosince 1898 byli do komise řešící námítky proti volebním listinám dosluhujícím výborem dosazení Karel Maška, Dr. Petr Kusala, Adolf Vosátka, Adolf Hrb. Řízení a dohled nad volbami dostali na starost c. k. notář Viktor Hanák, rolník Osvald Satrapa, správce Emanuel Srp a profesor Václav Martínek.¹²⁷ Emanuel Srp se nominace prostřednictvím dopisu, který vlastnoručně sepsal 2. ledna 1899, s omluvou vzdal. Své rozhodnutí odůvodnil pracovní vytížeností,¹²⁸ a proto byl během následujícího setkání výboru 7. února 1899 vybrán náhradník, tím se stal lékárník Karel Paclík.¹²⁹

---

¹²⁵ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 157, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912.

¹²⁶ Tamtéž.

¹²⁷ Tamtéž.

¹²⁸ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, kart. 151, inv. č. 654, Obecní zastupitelstvo – volby, odmítnutí funkce, ztráta členství 1885–1940.

¹²⁹ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 157, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912.

Členové výboru a náhradníci:¹³⁰

Brunner Jan	Marek Josef
Čáp Josef	Maška Karel
Drdácký František	Mokrý Rudolf
Dvořák Edmund	Páral František
Goldnágel Josef	Petrů Antonín
Hrb Adolf	Pospíchal Josef
Hrudička Alois	Povolný Václav
Iglo Antonín	Rajský Augustin
Klíma Bedřich	Satrapa Osvald
Marek Ignác	Sobotka Josef Dr
Kopecký Josef	Stocker Matěj
Krupička Emanuel Dr.	Šašecí Otto
Kusala Petr Dr.	Šípek Jan
Líkař Jan	Šolc Emil
Macků František	Tomášek Matěj
Marek Hynek	Vosátka Adolf
Marek Ignác	Vystrčil Josef

Nejstarší člen výboru Matěj Tomášek si na první schůzi uspořádané 9. března 1899 před volbou představeného a radních za své přisedící zvolil Dr. Josefa Sobotku a Antonína Igla. Výbor si odhlasoval volbu prostřednictvím lístků a přikročilo se k volbě představeného. Václav Povolný obdržel dvacet sedm hlasů a jeden hlas získal Josef Čáp, za představeného byl opět jednoznačně vybrán **Václav Povolný**. Za městské radní byli zvoleni Josef Pospíchal (27 hlasů), Josef Čáp (24) František Drdácký (23), Matěj Stocker (20), Dr. Emanuel Krupička (19) a Dr. Josef Sobotka (18). Z ostatních přítomných získal nejvíce Adolf Hrb (11), Matěj Tomášek (7) a Emil Šolc (4), s dvěma hlasy následovali Josef Goldnagl a Jan Šípek, Antonín Iglo a Augustin Rajský získali pouze jeden hlas.¹³¹

Matěj Stocker oznámil rezignaci dopisem z 13. prosince 1900. Hlavním důvodem jeho rezignace byly šířící se pomluvy týkající se jeho neúčasti na dražbě dřeva ze špitálských lesů, jež podle Stockera kvůli špatnému počasí neměla proběhnout

¹³⁰ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 157, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912.

¹³¹ Tamtéž.

a chybou hajného se bez jeho přítomnosti uskutečnila. Následně se dle jeho slov stal „...terčem pomluv a výčitek“, nejhorší ovšem bylo, že se těchto „štvanic účastnili i členové výboru“, což se Stockera velice dotklo.¹³² Výbor po marném přesvědčování jeho odchod na zasedání uskutečněném 20. prosince 1900 přijal a rozhodl, že se k volbě nového obecního radního přistoupí v následující schůzi, ta se konala 17. února 1901 a po jednoznačné volbě (23 hlasů z 24 možných) byl na uvolněné místo dosazen Dr. Petr Kusala.¹³³

3.15. Volební rok 1902

Na schůzi obecního výboru uskutečněné 16. března 1902 byli do komise řešící námítky proti volebním listinám dosluhujícím výborem dosazení Dr. Petr Kusala, Karel Maška, Dr. Josef Sobotka a Adolf Vosátka. Do volební komise byli vybráni sekretář Konrád Buchal, lékárník Karel Paclík, rolník Jan Plát a soukromník Ferdinand Procházka.¹³⁴

Členové výboru:¹³⁵

Brunner Jan	Mokrý Rudolf
Buchal Konrád	Páral František
Čáp Josef	Petrů Antonín
Drdácký František	Petrů Čeněk
Goldnagl Josef	Procházka Ferdinand
Hrudička Alois	Rajský Augustin
Kopecký Josef	Satrapa Osvald
Krupička Emanuel Dr.	Sobotka Josef Dr.
Křikava Josef	Stocker Matěj
Kusala Petr Dr.	Šašecí Otto
Líkař Jan	Šípek Jan
Marek Hynek	Šolc Emil

¹³² SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, kart. 151, inv. č. 654, Obecní zastupitelstvo – volby, odmítnutí funkce, ztráta členství 1885–1940.

¹³³ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 157, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912.

¹³⁴ Tamtéž.

¹³⁵ Tamtéž.

Marek Ignác
Marek Josef
Maška Karel

Tomášek Matěj
Vystrčil Josef
Železný Jan

Náhradníci:¹³⁶

Běhán Leopold
Daňkovský Leopold
Holec Antonín
Klíma Jan
Kotyza Antonín
Lupač František

Plát Jan
Pospíchal Václav
Rod Jan
Tárek Josef
Vondrák Karel
Wimmer Karel

Nejstarší člen výboru Matěj Tomášek si na první schůzi, uspořádané 26. května 1902, před volbou představeného a radních za své přisedící zvolil Dr. Josefa Sobotku a Konráda Buchalu. Výbor si odhlasoval volbu prostřednictvím lístků a přikročilo se k volbě představeného. Matěj Stocker získal dvacet jedna hlasů, Dr. Petr Kusala obdržel šest hlasů a jeden hlas dostali Josef Čáp a Emil Šolc, za nového představeného byl zvolen továrník **Matěj Stocker**. Po předchozím hlasování bylo upřesněno, že se bude volit osm radních a opět lístkovým systémem. Za městské radní byli následně vybráni Dr. Petr Kusala (29 hlasů), Dr. Emanuel Krupička (27), Josef Čáp (24), Emil Šolc (23), Matěj Tomášek (23), Ferdinand Procházka (22), Dr. Josef Sobotka (20) a Antonín Petřů (16). Z ostatních přítomných získal nejvíce po deseti hlasech Rudolf Mokřý a Augustin Rajský, následovali se čtyřmi hlasy František Drdácký a Josef Pospíchal, dále se dvěma hlasy Konrád Buchal, Josef Goldnagl, Jan Brunner, Marek¹³⁷, s jedním hlasem Josef Vystrčil, Čeněk Petřů, Osvald Satrapa, Jan Líkař, Jan Železný a Josef Kopecký.¹³⁸

3.16. Volební rok 1905

Na schůzi obecního výboru uskutečněné 29. března 1905 byli do komise řešící námítky proti volebním listinám dosluhujícím výborem dosazení Dr. Josef Sobotka,

---

¹³⁶ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 157, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912.

¹³⁷ Jméno nebylo uvedeno.

¹³⁸ Tamtéž.

Dr. Petr Kusala, Dr. Emanuel Krupička a Emil Šolc. Do volební komise byli vybráni majitel hospodářství František Polák, c. k. notář Antonín Voříšek, lékárník Karel Paclík a soukromník Josef Franže. Pro případ odmítnutí nominace byli zvoleni do volební komise dva náhradníci, obchodník Jan Vyhlídal a sládek Bedřich Perknovský. První schůze nově zvoleného výboru se uskutečnila 10. srpna 1905.¹³⁹

Členové výboru:¹⁴⁰

Brunner Jan	Páral František
Buchal Konrád	Petrů Čeněk
Čáp Josef	Plát Jan
Drdácký František	Polák František
Franže Josef	Procházka Ferdinand
Goldnagl Josef zemřel	Rajský Augustin
Hrudička Alois	Satrapa Osvald
Krupička Emanuel Dr.	Sobotka Josef Dr. zemřel
Kříkava Josef	Stocker Matěj
Kusala Petr Dr.	Šašecí Otto
Marek Hynek	Šípek Jan
Marek Ignác	Šolc Emil
Maška Karel	Tiray Jan
Mokrý Rudolf	Vystrčil Josef
Paclík Karel	Wildmann Rudolf

Náhradníci:¹⁴¹

Marek Josef – po smrti Josefa Goldnagla členem výboru (poprvé 27. listopadu 1907).
Perknovský Bedřich – po smrti Dr. Josefa Sobotky členem výboru (poprvé 3. července 1906).

Záznam volby obecního představenstva se v protokolu nenalézá, přesto lze ze zápisů výboru sestavit seznam jeho členů. Představeným zůstal i nadále po celé

¹³⁹ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 157, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912.

¹⁴⁰ Tamtéž.

¹⁴¹ Tamtéž.

volební období **Matěj Stocker**. Městská rada zůstala i nadále osmičlenná a zasedali v ní Josef Čáp, Josef Franže, Dr. Emanuel Krupička, Dr. Petr Kusala, Karel Paclík, Čeněk Petřů, Ferdinand Procházka a Emil Šolc.¹⁴²

3.17. Volební rok 1908

Na schůzi obecního výboru uskutečněné 9. května 1908 byli do komise řešící námítky proti volebním listinám dosluhujícím výborem dosazeni Dr. Petr Kusala, Dr. Emanuel Krupička, Karel Paclík a Bedřich Perknovský. Do volební komise byli vybráni profesor Jan Pantoflíček, c. k. zemský soudní rada František Havel, soudní oficiál ve výslužbě František Mašek, stolař Václav Pospíchal. Pro případ odmítnutí nominace byl zvolen do volební komise náhradník, a to rolník Leopold Daňkovský. První schůze nově zvoleného výboru se uskutečnila 31. července 1908.¹⁴³

Členové výboru:¹⁴⁴

Brunner Jan	Paclík Karel
Buchal Konrád	Petřů Antonín
Čáp Josef	Petřů Čeněk
Franže Josef	Plát Jan
Havel František	Polák František
Holec Antonín	Pospíchal Václav
Hrudička Alois	Procházka Ferdinand
Kocián Jan	Rajský Augustin
Kos Jan	Rod Jan
Krupička Emanuel Dr.	Satrapa Osvald
Kusala Petr Dr.	Stocker Matěj
Marek Hynek	Šašecí Otto
Marek Ignác	Šípek Jan
Marek Josef	Šolc Emil
Maška Karel	Vystrčil Josef

¹⁴² SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 157, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912.

¹⁴³ Tamtéž.

¹⁴⁴ Tamtéž.

Náhradníci:¹⁴⁵

Perknovský Bedřich

Záznam volby obecního představenstva se v protokolu nenalézá, přesto lze ze zápisů výboru sestavit seznam jeho členů. Představeným zůstal i nadále po celé volební období **Matěj Stocker**. Městská rada zůstala i nadále osmičlenná a zasedali v ní Josef Franže, Dr. Emanuel Krupička, Dr. Petr Kusala, Karel Paclík, Antonín Petřů, Čeněk Petřů, Ferdinand Procházka a Emil Šolc.¹⁴⁶

3.18. Volební rok 1911

Na schůzi obecního výboru uskutečněné 4. května 1911 byli do komise řešící námítky proti volebním listinám dosluhujícím výborem dosazení c. k. soudní rada František Havel, právník Dr. Kusala, lékárník Karel Paclík a nakladatel Emil Šolc. Do volební komise byli vybráni c. k. vrchní finanční komisař ve výslužbě Čeněk Prokůpek, řídící učitel ve výslužbě František Šimek, c. k. soudní oficiál František Mašek, oficiant ve výslužbě Jan Novák a sollicitátor Josef Truhlář. Pro případ odmítnutí nominace byl zvolen do volební komise náhradník, a to obchodník Karel Kopecký. První schůze nově zvoleného výboru se uskutečnila 14. června 1911.¹⁴⁷

Členové výboru:¹⁴⁸

Brunner Jan	Paclík Karel
Buchal Konrád	Petřů Antonín
Čáp Josef	Petřů Čeněk
Doskočil Josef	Petřů Vincenc
Drdácký Ferdinand	Plát Jan
Franže Josef	Podstatzký-Lichtenstein Alois
Havel František	Pospíchal Václav
Jakubec Josef Dr.	Procházka Ferdinand

¹⁴⁵ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 157, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912.

¹⁴⁶ Tamtéž.

¹⁴⁷ Tamtéž.

¹⁴⁸ Tamtéž a SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 158, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1912–1923.

Kopecký Karel	Rod Jan
Kotyza František	Satrapa Osvald
Krupička Emanuel Dr.	Stocker Matěj
Kusala Petr Dr.	Šandera Josef
Marek Hynek	Šašecí Otto
Marek Josef	Voříšek Antonín
Maška Karel	Vystrčil Josef

Záznam volby obecního představenstva se v zápisu nenalézá, přesto lze ze zápisů v protokolech výboru sestavit seznam jeho členů. Představeným zůstal i nadále **Matěj Stocker**. Městská rada zasedala ve složení Josef Čáp, Josef Franže, Dr. Emanuel Krupička, Dr. Petr Kusala, Karel Paclík, Čeněk Petřů, Ferdinand Procházka a Antonín Voříšek.¹⁴⁹

Představený Matěj Stocker podal v průběhu funkčního období rezignaci na svoji funkci, ta se stala bodem jednání na schůzi konané 25. listopadu 1913. „*Pan předsedající*¹⁵⁰ *čte přípis p. starosty, v němž tento rezignuje na svůj úřad z důvodu zdravotních a prosí, aby nebyl činěn pokus k odvolání této rezignace od zástupců úřadu... ten bere tuto zprávu na vědomí a rezignaci přijímá.*“ Následovala porada o kandidatuře na uvolněný úřad, ovšem nedošlo ke shodě a hlasování bylo odloženo na následující setkání, to se uskutečnilo hned další den odpoledne.¹⁵¹

Dr. Emanuel Krupička si před hlasováním vybral za přisedící Dr. Petra Kusalu a Antonína Petřů a všechny vyzval, aby „...*volbu vykonali dle svého nejlepšího vědomí a svědomí, tak aby byla ku prospěchu celého města.*“ Dále bylo rozhodnuto, že volba proběhne hlasovacími lístky a přikročilo se k jejich odevzdávání. Celkem se zúčastnilo dvacet osm členů výboru, Dr. Petr Kusala získal čtrnáct hlasů a Josef Franže třináct, jeden lístek byl prázdný. Tento výsledek znamenal, že žádný kandidát nezískal v prvním kole nadpoloviční většinu a bylo vyhlášeno druhé kolo. Tam již byl výsledek

¹⁴⁹ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 157, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912 a SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 158, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1912–1923.

¹⁵⁰ Nejstarší člen výboru Dr. Emanuel Krupička.

¹⁵¹ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 158, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1912–1923.

jednoznačný, Josef Franže obdržel dvacet tři hlasů a Dr. Petr Kusala čtyři, jeden hlasovací lístek zůstal opět prázdný. Novým starostou byl zvolen **Josef Franže**.¹⁵²

Ještě 29. dubna 1914 stačil výbor zvolit komisi reklamační a komisi volební, ty už ovšem před vypuknutím války nestihly naplnit svoji funkci. V reklamační komisi měli zasednout c. k. soudní rada František Havel, advokát Dr. Petr Kusala, c. k. notář Antonín Voříšek a c. k. notář Ferdinand Procházka. Volební komisi tvořili nadučitel František Šimek, nadučitel Josef Vojta, obchodník Bohumír Dvořák a účetní Antonín Drdácký. Pro případ odmítnutí nominace byl zvolen do volební komise náhradník, a to konkrétně rolník Leopold Daňkovský.¹⁵³

---

¹⁵² SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 158, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1912–1923.

¹⁵³ Tamtéž.

Závěr

Telč na přelomu 19. a 20. století zažívala kulturní a společenský rozkvět, který úzce souvisel s výsledky snažení zvolených městských zastupitelů. Mnozí z nich se aktivně podíleli na spolkovém životě ve městě a na jeho rozvoji. Hospodářská situace v Telči nebyla v této době ideální, na vině bylo chybějící napojení na železniční síť. I tento nedostatek se podařilo záhy odstranit, opět se projevil zájem z řad členů výboru řešit tento závažný problém. Tak bylo Telči umožněno, aby se i v hospodářské oblasti mohla dále rozvíjet. Na otázky, jak probíhaly volby v Telči, kdo byl zvolen a následně se podílel na rozhodování obecního výboru, jak dlouho zastával svůj post, se snažila odpovědět předložená práce.

V první kapitole byly stručně představeny důležité momenty v oblasti kultury a hospodářství města, které ovlivňovaly jeho společenské klima a podobu. Telč zde byla zařazena do systému státní správy, jež se v průběhu zkoumaného období proměnila hned třikrát.

Bez schválených zákonných norem (Prozatímní obecní zřízení, Obecní řád Markrabství moravského a Volební řád Markrabství moravského) by k obecním volbám dojít nemohlo, a proto jim byla věnována druhá kapitola. Zde byl na základě těchto vydaných právních pramenů představen jejich obsah.

Hlavní část práce se zabývala volbami do zastupitelstva v Telči. Postupně bylo představeno osmnáct volebních roků. V Telči se volilo ve třech sborech, a to celkem třicet členů výboru a patnáct náhradníků. Poté si výbor mezi sebou zvolil členy obecního představenstva, jejich počet se měnil. V prvních volbách roku 1850 byli doloženi tři (včetně starosty), v roce 1874 sedm a od volebního roku 1902 bylo přikročeno k volbě devíti členů představenstva.

Nepodařilo se dohledat archiválie, které by obsahovaly kompletní výsledky voleb, výjimku tvoří rok 1883. Z toho důvodu byly jmenné seznamy zastupitelů sestavovány na základě výborových protokolů. Ty, bohužel, až do roku 1874 neobsahují záznam docházky, a proto byly až do této doby seznamy tvořeny jen podle obsahu jednání a závěrečných ověřovacích podpisů, což zapříčinilo značnou mezerovitost. V mnohých případech byl problém rozlišit členy výboru a náhradníky, protože bylo toto rozdělení v protokolech často opomíjeno.

Ačkoli v Telči převažovalo české obyvatelstvo, složení zastupitelů zvolených v roce 1850 tomu neodpovídalo. Úřadovalo se v němčině a i knihy protokolů byly

vedeny tímto jazykem. Situace v Habsburské monarchii zapříčinila zpoždění dalších voleb, ty se na Moravě uskutečnily až v roce 1861. Pro Telč znamenaly výraznější zapojení českého živlu do její samosprávy, ačkoli německý vliv tu stále přetrvával. To se projevilo například během schůze, na které se projednávalo jmenování Františka Ladislava Riegera, Františka Palackého a Jana Helcelety čestnými občany města.¹⁵⁴ Novinkou bylo, že se protokoly výboru začaly psát v této době česky.

Druhým zajímavým momentem byl rok 1874, tehdy se do vedení města dostala skupina kolem Dr. Josefa Sobotky a můžeme konstatovat, že byl německý vliv na chod telčské samosprávy definitivně odstraněn. Do protokolů se začala pravidelně zapisovat docházka členů výboru. Také počet projednávaných záležitostí začal narůstat a tato tendence vydržela až do vypuknutí války.

Je velmi pravděpodobné, že členové rodu Podstatzkých, Leopold III. a po jeho smrti Alois, byli voleni do výboru za první sbor pravidelně, přestože ve většině jmenných seznamů chybí. Fungoval zde totiž tzv. trvalý zástupce, který nahrazoval jejich účast na schůzích. Osobní návštěvu zasedání výboru se podařilo dohledat pouze jednu, a to konkrétně Leopolda III. v lednu 1892. Vedle vrchnosti zasedali ve výboru advokáti, děkani, lékař, lékárník, ředitelé reálné školy, učitelé, nakladatel, továrníci, obchodníci, hostinští, mlynář, pekař, koželuh, zemědělství hospodáři a celá řada dalších povolání.

V zastupitelstvu došlo i na několik rezignací, některé byly pouhým gestem a některé byly naopak myšleny zcela vážně. Dramatické okamžiky zažíval obecní výbor roku 1895, kdy mu zaslal svoji rezignaci dlouholetý starosta Alois Petzl. O tom, co ho vedlo k takovému radikálnímu kroku, se protokoly nezmiňují. Na konci roku 1913 se tohoto úřadu ze zdravotních důvodů vzdal i Matěj Stocker.

Téma obecní samosprávy v Telči mezi léty 1848–1914 není ani zdaleka vyčerpáno, nabízí se řada nezodpovězených otázek, které by si určitě zasloužily pozornost. Například, jaké specializované komise se v rámci výboru vytvářely a kdo v nich zasedal? O jakých konkrétních případech členové výboru v Telči rozhodovali? Jistě zajímavým příspěvkem by byl pohled do jejich soukromého života. Na tyto otázky bych rád navázal v magisterské práci.

---

¹⁵⁴ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 152, Protokol jednací radní 1850–1884, fol. 48–49.

Prameny a literatura

1. Prameny

1. 1. Nevydané

SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 152, Protokol jednací radní 1850–1884.

SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 157, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912.

SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 158, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1912–1923.

SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, kart. 139, inv. č. 624, Obecní záležitosti, volby, domovská příslušnost 1877.

SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, kart. 139, inv. č. 627, Obecní záležitosti, volby, domovská příslušnost 1880.

SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, kart. 139, inv. č. 630, Obecní záležitosti, volby, domovská příslušnost 1883.

SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, kart. 151, inv. č. 654, Obecní zastupitelstvo – volby, odmítnutí funkce, ztráta členství 1885–1940.

1. 2. Vydané

GALUSEK, Villibald, *Obecní řád pro markrabství Moravské ze dne 15. března 1864 z. z. č. 4, se všemi do měsíce prosince 1891 vyhlášenými měnicími a doplňujícími zákony a nařízeními s připojeným říšským obecním zákonem ze dne 5. března 1862 ř. z. č. 18, po té řád o volení v obcích pro markrabství Moravské a zákon domovský ze dne 3. prosince 1863, z. z. č. 105, se dřívějšími domovského práva se týkajícími předpisy, a sice: konskripčním patentem z roku 1804, prozatímním obecním zákone z roku 1849 a obecním zákonem z roku 1859, jež na základě nálezů c. k. správního soudního dvoru, c. k. ministerstva vnitra, říšského soudu a nejvyššího soudního dvoru vysvětlil Villibald Galusek, Brno 1892.*

HAASE, Gotlieb, *Prozatímní zákon obecní*, Olomouc 1849.

Kolektiv autorů, *Volební řád pro obce markrabství Moravského doplněný všemi zákonnými doplňky vyhlášenými do konce roku 1896*, Kroměříž 1897.

Občanská beseda v Telči 1872–1897, Kutná Hora 1897.

2. Literatura

BENEŠOVÁ, Helena – HAJNOVÁ, Marie, *100 let tělovýchovy v Telči 1890–1990*, Telč 1990.

BERINGER, Jan – JANOUŠEK, Jaroslav, *Město a panství Telč*, in: DRDÁCKÝ, Miloš (ed.), *Dějiny Telče v díle místních historiků*, Semily 2004.

BOROVÍČKA, Michael – KAŠE, Jiří – KUČERA, P. Jan – BĚLINA, Pavel, *Velké dějiny země Koruny české: Svazek XII.a. 1860–1890*, Praha 2013.

CILA, Richard – SMUTNÝ, Bohumír, *100 let místní dráhy Kostelec – Třešť – Telč 1898–1998*, Brno 1998.

FROMEK, František, *Lidová malírna v Telči*, Jihlava 1912.

HAHN, Henry, *Historie poštovníctví v Telči a okolí*, České Budějovice 2003.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan, *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*, Praha 2007.

HRDLIČKA, Josef a kol., *Telč 900 let (1099–1999)*, Telč 1999.

JANÁK, Jan, *Dělníci, mistři a úředníci továrny na jemná sukna v Telči 1807–1861*, in: *Vlastivědný sborník Vysočiny: oddíl věd společenských IX*, Jihlava 1995.

Kolektiv autorů, *100 let dobrovolného požárního sboru v Telči 1873–1973*, Telč 1973.

Kolektiv autorů, *150 let Gymnázia Otokara Březiny v Telči 1852–2002*, České Budějovice 2002.

Kolektiv autorů, *Historický atlas měst České republiky. Svazek č. 10 Telč*, Praha 2001.

MELMUKOVÁ, Eva, *Historická úloha Telče v procesu národního obrození*, in: *Vlastivědný sborník Vysočiny: oddíl věd společenských VI*, Jihlava 1988.

MLEZIVA, Štěpán, *Retrospektivní přehled územních jednotek a územních celků od roku 1850 do současnosti*, Praha 2010.

NEKUDA, Vladimír a kol., *Dačicko, Slavonicko, Telčsko*, Brno 2005.

SCHELLE, Karel, *Organizace veřejné správy na Moravě a ve Slezsku v letech 1848–1948*, Ostrava 2013.

SCHELLE, Karel, *Organizace veřejné správy v letech 1848–1948*, Brno 1993.

SVOBODA, Otto, *Knihkupec a nakladatel Emil Šolc*, in: *Jubilejní pátá zpráva Muzejního spolku v Telči*, Telč 1997.

TIRAY, Jan, *Vlastivěda moravská. Telecký okres*, Brno 1913.

ZADRAŽIL, Oldřich, *Město Telč a státní správa*, in: *Jubilejní pátá zpráva Muzejního spolku v Telči*, Telč 1997.

Přílohy

Starostové Telče a jejich funkční období:¹⁵⁵

Johann Wollner 1850–1861

František Kianek 1861–1874

Josef Sobotka 1874–1880

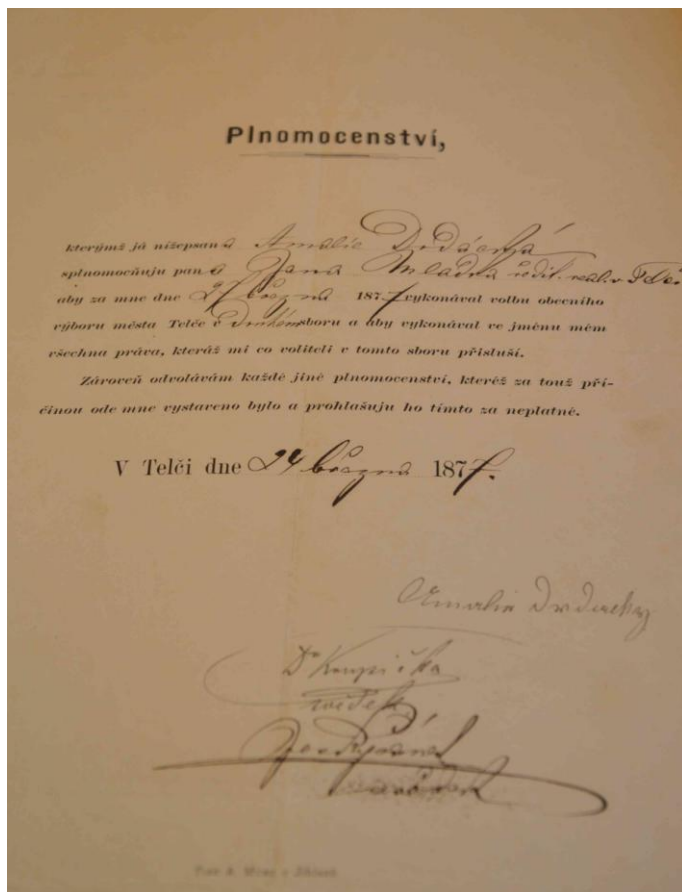
Alois Petzl 1880–1895

Václav Povolný 1895–1902

Matěj Stocker 1902–1913

Josef Franže 1913–1919

Fotografie č. 1: Plnomocenství Amálie Drdácká 1877¹⁵⁶

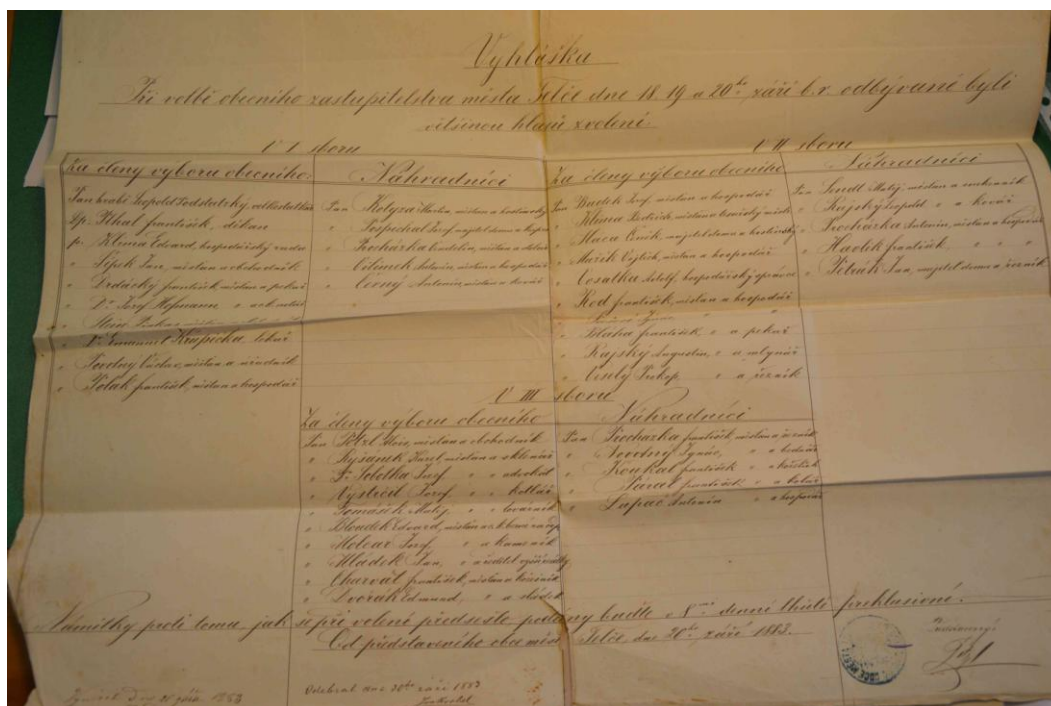

155 SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 152, Protokol jednací radní 1850–1884;

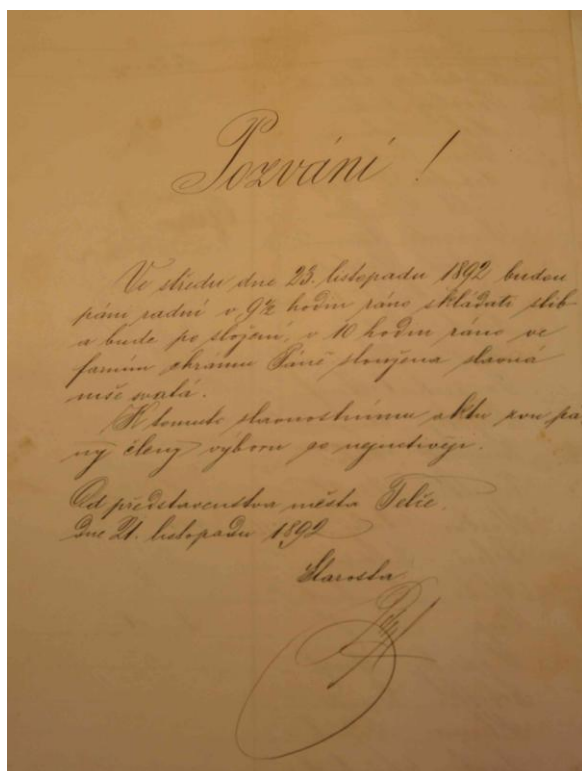
SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 157, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912 a SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, inv. č. 158, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1912–1923.

156 SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, kart. 139, inv. č. 624, Obecní záležitosti, volby, domovská příslušnost 1877.

Fotografie č. 2: Vyhláška o výsledcích voleb roku 1883¹⁵⁷

Fotografie č. 3: Titulní list pozvánky na přísahu členů výboru 1892¹⁵⁸

¹⁵⁷ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, kart. 139, inv. č. 630, Obecní záležitosti, volby, domovská příslušnost 1883.

¹⁵⁸ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, kart. 151, inv. č. 654, Obecní zastupitelstvo – volby, odmítnutí funkce, ztráta členství 1885–1940.